

I let za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsakega kar producirajo.
—
This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETARAT

Registered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4088 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežel, združite se!"

PAZIT!
na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prilepjo-
noga spodaj na
na ovitku, Ako (517)
je številka ...
tedaj vam e prihodnje
številko našega lista je-
teče naročnina. Prosi-
mo, ponovite je takoj.

ŠTEV. (NO.) 516.

SLOVENSKO GLASILO JUGOSLOV. SOCIALISTIČNE ZVEZE

CHICAGO, ILL., DNE 31. JULIJA, (JULY) 1917.

LETO (VOL.) XII.

Nauki ruske katastrofe.

Rusija je zadnji čas preživela najusodnejšo krizo, odkar je izbruhnila revolucija, in čno najstrašnejših kriz v vsej svoji zgodovini sploh. Ko to pišemo, še ni končana, ker sploh ne more biti tako hitro končana, in njene grozne posledice se bodo še dolgo čutile. Dasi je naše trdno prepričanje, da bodo trezni elementi revolucije premagali tudi to največjo nevarnost, se vendar ne da tajiti, da je bila ruska dežela in z njo ruska revolucija na skrajnem robu propada.

Kar se je zgodilo v Rusiji je strašno, ali neizprosen nauk za vse dogmatične hiperradikale, ki so s svojim blaznim fanatizmom, odkar se piše zgodovina, najbolj ovirali napredek človeštva in najbolj podpirali reakcijo. Strašna nesreča, ki je zadela revolucionarno Rusijo, je glasna obtožba frazerjev, ki si ustvarjajo svet v svojih večini praznih glavah in si megalomansko domišljajo, da drže krmilo vsega človeštva v svojih rokah, pa s puhlo otroško trmo prezirajo vse faktučne razmere in položaje.

Po vsem svetu vstajajo sedaj taki samozvani preroki, falsifikatorji socializma, ki se sklicujejo nanj, ker vedo, da pridobiva socializem vsled zgodovinskih dogodkov moč in postaja popularen, pa vendar niti ne poznajo njegovega bistva. Napravili so si nekakšne svoje teorije, pa jih kratkotalno krstijo za socializem, ne da bi se pri tem kaj ozirali na njegove temeljne nauke, na njegovo zgodovino in na dosedanji razvoj njegovega gibanja.

Frazasti radikalizem je hvaležen, ker se z njim najbolj apelira na čustva, na sentimentalnost. Tak radikalizem je izvrstno sredstvo demagogije. Toda socializem ni stvar sreče, ampak stvar razuma; ves moderni socializem se temelji na znanosti, ne pa na usmiljenju, mehkušnosti in podobnih rečeh.

V Rusiji je ta teatralni, puhli radikalizem povzročil strašen zločin, a s posledicami, ki jih je porodil, je dokazal vso svojo absurdnost.

Mi ne trdimo, da je Lenini v službi nemške vlade. Nimamo dokazov za to in jih seveda tudi ne moremo imeti. Nikdar pa nismo trdili, česar nismo mogli dokazati.

Gotovo pa je, da je bilo vse njegovo ponašanje prav tako v korist Nemčiji in kajzerstva, kakor če bi bilo naročeno od Hohenzollerncev. V politiki pa nikdar ne zadostuje, da se vpraša: "Kaj storim?" Ampak treba je pretehtati posledice vsakega dejanja in vprašati: "Kaj bo iz tega?"

To je železen zakon tudi za socializem. Kdor ga prezira, lahko bolj škoduje boju za svobodo, nego mu koristi; in navadno mu škoduje.

Štrajk je sredstvo socialističnega boja. Toda če po položaju lahko spoznamo, da ni nobenega upanja na zmago, in da bo po izgubljenem štrajku le kapitalistična moč bolj utrjena, bi storil neodpustno podlost, ako bi svetoval delavcem, da naj gredo na stavko.

Vpoštevanje razmer je bistveno nujno za vse socialistično delo. Ob postojanki, katero bomo jutri morda igrati dobili, bi si danes zaman razbijali glave, in pri tem še lahko tako opešamo, da ne le jutri, ampak še dolgo časa ne bomo sposobni za naskok.

Ko je Rusija izvršila svojo občudovanja vre-

dno revolucijo, so vsi trezni socialistični elementi v deželi spoznali, da je prva naloga utrditi in braniti, kar je bilo pridobljeno. Ker je stal pred durmi zunanji sovražnik, resničen sovražnik, je spadala v to nalogo tudi obramba dežele.

Če bi bila sama Rusija v vojni s samo Nemčijo in če bi bila mogla doseči tak mir, da bi bil zavaroval uspeh revolucije, bi bila Rusija takoj lahko začela mirovno pogajanje. Toda položaj je bil popolnoma drugačen. Za kajzersko zločinsko toplotno je bil mir z Rusijo le intriga. Ruski socialisti so jo spoznali in so zaradi tega z vso odločnostjo odklonili separaten mir, ker bi, kakor so javno povedali, kajzer le rad dobil proste roke zoper Francijo in Anglijo, da bi se, kadar te pomandra, z vso silo lahko vrgel na Rusijo.

Vse, kar je Nemčija počela za doseglo separatnega mira, je bilo polno podlosti in je bolj, kakor vsi prejšnji dogodki razodelo nevarnost kajzerstva za svobodo vsega sveta. In vse je dokazovalo, da nima Nemčija niti z Rusijo poštenih namenov, temveč ji je le nastavljala past, iz katere ne bi mogla na noben način uiti, če bi se morala osamljena, po porazu zapadnih sil postaviti avtokratični Nemčiji v bran.

Ruski socialisti so torej ne iz ljubezni do vojne, ampak iz spoznanja neizogibne nujnosti uredili svoje delo za obrambo revolucije proti hohenzollernskemu sleparstvu. Opravljajoči svojo težko nalogo so stali tako visoko, da jih niti ne dosežejo glupe psovke demagogičnih pritlikavcev, ki proglašajo vsakega za "socialpatriota", kdor ne trobi v njihov rog.

Ob vsem tem so opravljali ogromno notranje delo in izvršili v kratkih tednih toliko revolucionarnih reform, da jih drugod v desetletjih niso toliko dosegli.

Toda naša se je skupina "radikalcev". Na eni strani so — vsaj nekateri med njimi — mislili, da preskoči Rusija v 24 urah lahko v popoln socializem. Vse, kar je storila vlada pod stalno kontrolo delavskega in vojaškega sveta, jim je bilo premalo, dasi je vse to energično krčilo pot socializmu.

Drugi so hodili okrog z navidezno krasno, v resnici pa ne le neumno, temveč tudi izdajalsko, socialističnega stališča izdajalsko frazo o "miru za vsako ceno".

Večinoma so bili to ljudje, ki se opajajo z besedami, pa ne znajo nikdar presoditi učinkov dejanj in dogodkov; ljudje, ki se v najboljšem slučaju vprašajo: "Kaj bi jaz storil, če bi nasprotnik storil to in to?" ne pa: "Kaj stori nasprotnik, če storim jaz to in to."

Taki ljudje so lahko veliki idealisti, pošteni v svojem sreju; ali kadar vtaknejo svoje prste v aktivno potiliko, tedaj lahko nastane največja nesreča.

In na Ruskem je nastala. Na čelu omenjene skupine je stal Lenini. Naši radikali so mu peli slavo kot največjemu duhu v Rusiji in malodane edinemu ruskemu socialistu. Mi mu nikdar nismo očitali nepoštenih namenov, toda nevarnost njegove taktike nam je bila jasna od njegovega povratka v Rusijo.

Njegova ideologija sama ne bi bila omogočila nesreče v tako velikem obsegu kakor se je zgodila. Toda na Ruskem je delala tudi nemška propaganda in poleg nje caristična intriga.

Nemškimi mahinacijam se ni čuditi. Kajzerstvo ima razpreden svoj špionažni in provokatorski sistem po vsem svetu. V času carizma je bila vsa Rusija preplavljena z nemškimi agenti in revolucionarna Rusija se jih ni mogla nana gloma otresti kakor kožuh snega.

Ta zalega je naša najlepša prilika za svoje peklensko delo, ko ji je bilo omogočeno, da se je maskirala z radikalno krinko in opravljala službo hohenzollerske šuftarije pod pretvezo "čistega" socializma. Kdo ve koliko takih falotov je bilo v zvezi z Leninom, ki niti slutil ni, kakšna sodrga se navidezno postavlja v službo njegove ideologije, v resnici pa je izrabljala njegov fanatizem v kajzerskem interesu.

Da je to igralo velikansko vlogo v ruski katastrofi, je nedvomno.

Par mesecev je kajzersko spletkarstvo poizkušalo vse sredstva, da vjame Rusijo na limanice separatnega mira. Že v tem času je igralo nepošteno igro, kajti z zlaganim fraterniziranjem je hotelo zapeljati ruske vojake na izdajstvo. Nemški generalštabski oficirji so nastopali kot "socialisti", klicali ruske vojake "sodruge" in pili bratovščino z njimi. Pripovedovali so jim, da so tudi nemški vojaki večinoma socialisti in da se kar na bojnem polju lahko sporazumejo. "Vi ne streljajte na nas, ni pa ne bomo streljali na vas".

Saj je lepo donclo, in na priproste duhove ruskih mušikov, ki nosijo sami srce na jeziku, je lahko vplivalo, ker so mislili, da ne bi mogel sovražnik z njimi tako govoriti, če bi bil res sovražnik.

Naposled je pa intriga vendar ostala brez uspešna. Provizorična vlada, delavski in vojaški svet, kmečki svet, vsi so spoznali past, vsi so apelirali na armado, naj izpolni svojo dolžnost napram revoluciji, Kerenski, ta čudežni sad revolucionarnega socializma, se je osebno postavil na čelo armadi, in ruska vojska je nastopila ofenzivo s takim sijajnim uspehom, da je zlezal avtokraciji strah do mozga v kosteh.

Naenkrat odpovedo ravno ti vojaki poslušnost.

Kaj so mislili? "Ne streljajte na nas, pa ne bomo mi na vas streljali", so jim govorili nemški "socialistični" oficirji.

"Kdo bo bil po vas, če ne boste vi bili po njem? Nehajte se vojskovati, pa mora biti mir!" so jim zdaj dejali agitatorji, ki so jih imeli za svoje prijatelje, pa so bili podli šufti.

"Rebelirajte! Dajte Nemeem znamenje, da rebelirajo tudi oni!" so jim pravili Leninovi.

In vojaki so verjeli. Rebelirali so. Niso hoteli streljati na Nemece. A tedaj — so Nemei izrabili položaj. Pozabljeni so bili "bratje", pozabljeni "sodruge". Čim večja je bila zmeda v ruskih vrstah, tembolj so pokali Nemei. Na nasprotnika, ki sam ne strelja, je najbolj varno streljati, in Nemei so porabili priliko brez obzira in usmiljenja. Streljali so na Ruse kakor na zajec in kajzerjevi generalski šufti so lahko naznanili "največjo zmago", ki jo je nemško avstrijska vojska "izvojevala" od začetka vojne.

Zmaga to sieer ni bila, kajti uboj tistega, ki se ne brani, se ne more imenovati zmaga. Toda katastrofa je bila za Rusijo, ogromna katastrofa, katere obseg se ta trenotek še ne more oceniti.

Vsi uspehi, ki jih je dosegla sijajna ruska ofenziva, so bili mahoma uničeni; ruske armade so bile potlačene daleč za svoje prejšnje črte; nepregledna artilerija je padla v roke Nemecev in bo znanapred služila za ubijanje Rusov. Veliki armadni oddelki so v nevarnosti, da bodo popolnoma uničeni.

To je staršni sad goljufivega nauka "non-resistance".

"Ne streljaj name, pa ne bom jaz streljal nate", se je reklo. "Ne streljaj name, da te bolj gotovo ubijem", se je mislilo; in ko je prišla prilika, se je tako zgodilo.

Radikalna taktika!

Tukaj imate njene strašne sadove.

Radikalna neumnost, morda radikalna blaznost; v svojih posledicah pa radikalen zločin!

Na koga pada kri tisočerin in tisočerin, ki so bili od nemške soldateske pobiti kakor v krog pasjih jat in lovecev nagnana zverjad? In komu je koristil ves ta puhli, frazasti, kretinski "iedalizem" razun kajzerju in njegovim imperialističnim ciljem?

Marsikdo izmed tistih fanatičnih prerokov je mislil, da se skrajša vojna, če se ruski vojaki upro. V resnici jo je ta katastrofa, ne glede na to, kako draga je in koliko krvi je veljala, le podaljšala. Kajti izza nje, ki jo smatra kajzersko šuftarstvo za "sijajno zmago", mora revolucija še bolj napeti vse svoje sile, da se ubrani hohenzollernske zmage, ki bi bila za vso Rusijo in njeno revolucijo taka nesreča, kakršna je sedaj za del njene armade.

Ruski socialisti, tisti, ki so res socialisti, ne pa demagogični ideologi, so davno povedali, kakšen je položaj: Nemško in avstrijsko delavstvo naj stori, kar je storilo rusko, pa mu ruski socializem takoj lahko poda roko in svetovni proletarij lahko napravi svetoven mir.

Toda v Nemčiji in v Avstriji ni revolucije. Nemško ljudstvo služi kajzerju nadalje. Za Ruse ne more biti vprašanje, zakaj ni revolucije na Nemškem. Zanje je fakt, da je ni. Podvreči se tistim, ki služijo kajzerju se pravi podvreči se kajzerju samemu. Tega pa ne more revolucija, ker bi s tem sama sebe prodala.

Ko smo svojčas rekli, da se kajzerstvu ne more do živga drugače kakor v boju s tistimi, ki branijo kajzerstvo, se nam je očitalo, da smo "za klanje". Take fraze se seveda lahko počestiti pobirajo in kdor ne zna nič modrejšega povedati, ne sme pričakovati, da ga bomo smatrali za novega Sokrata.

Za klanje so tisti, ki brezpogojno koljejo na kajzerjevo povelje. In laž je, nesramna, podla laž, da so delaveci vsega sveta solidarni s kajzerjevimi rablji.

Rusi so napravili eksperiment. Napravili so ga na svojo strašno škodo. Poplačali so ga z rekami krvi, ki je tekla brez obrambe.

Rusi so rebelirali.

Tedaj je bil čas, da bi bili Nemei pokazali, če so solidarni z njimi. Tedaj je bila ura, da bi se bili uprli kajzerjevemu generalom in oficirjem.

Nemei se niso uprli, ampak so vriskaje streljali na Ruse, ki so jih bili pred kratkim imenovali "brate" in "sodruge".

Z nemškimi revolucionarji bi bil lahko solidaren proletarij vsega sveta. S kajzerjevimi morilec ni more biti solidarnosti, ampak le boj.

Historične pravice.

Na drugem mestu govorimo o zahtevah, ki jih je Grška predložila zavezniški konferenci v Parizu. Dodati je še, da ponavlja tudi italijanska vlada svoje stare znane zahteve in se tudi sklicuje na "historične pravice", češ da Italija noče anektirati krajev, ki pripadajo drugi državi ampak le zahteva povrnitev teritorijev, ki so bili njeni in ki jih potrebuje za svojo eksistenco.

Tudi o "opravičenosti" italijanskih zahtev smo se že večkrat zmenili, in naša sodba o teh zahtevah se ni seveda nič izpremenila. V splošnem niso za nas merodajne nikakršne historične pravice; ali tudi brez obzira na to ne more Italija nikakor opirati svojih zahtev na zgodovino.

Italijanski državniki pravijo, da zahteva Italija le to, kar je bilo nekoč njeno. Toda kdaj je bilo Goriško, kdaj Trst, Istra, Dalmacija ali celo polovica Kranjske italijanska? Leta 1861. je bil Vittorio Emanuele I. v Turinu razglašen za "italijanskega kralja". Takrat niti Rim in Benetke še niso pripadale Italiji, ampak v Rimu je vladal papež, v Benetkah pa Avstrija.

Toda vseno. Italija je bila takrat ustanovljena kot država. In če bi bila od tega časa pa do danes kdaj posedovala kraje, ki jih danes zahteva, bi se lahko sklicevala na zgodovinsko pravico. Do tistega časa namreč Italije sploh ni bilo.

To se pravi: Italija je bila zemljepisni pojm in nič drugega ne. Na apeniškem ali italijanskem polotoku so bile različne male države, ki so se pomaloma razvile iz srednjeveških mestnih držav in so dobile svojo zadnjo obliko po Napoleоновih vojnah.

Italija, katere ni bilo, tudi ni mogla biti posestnica Dalmacije in Istre, Gorice in Postojnskega. Odkar je Italija ustanovljena kot država ni

nikdar posedovala v teh krajih, in s tem je njena "historična pravica" odpravljena.

Toda italijanska vlada si hoče pomagati z zvijačo. Ko so bile Benetke na vrhuncu svoje moči, so vladale tudi na tej strani Jadranskega morja in še danes se vidi znani benečanski lev po dalmatinskih mestih, otokih itd. Največji spomenik benečanskega gospodstva je Kras in gole skale po Dalmaciji, Albaniji in Grški, kjer so posekali vse gozde za svoje gospodstvo na morju, ne da bi bili na novo kaj zasadili.

In sedaj prihaja italijanska vlada, pa pravi, da je ona naslednica nekdanjih Benetk in vsled tega dedinja vseh njenih pravic. To je teorija, ki postavlja narode in dežele na stopnjo blaga, namenjenega za prodajo ali darilo, podedovanje itd.

Ali nazor oficijelne Italije ima že zato veliko luknjo, ker niso niti Benetke same prišle po pravice do teh dežel, ampak z ropom, na katerem ne more biti utemeljena nobena pravica.

Ako bi se Italiji priznalo, da je njeno stališče opravičeno, tedaj bi iz tega nastala konfuzija, ki ji ne bi bilo para. Benetke so posedovale svojčas še več, kakor zahteva Italija sedaj, in po enakem načelu bi morala hitro razširiti svoje zahteve. S tem bi pa prišla v konflikt tudi z nekaterimi državami, ki niso v vojni, in celo s takimi, ki so zdaj njene zaveznice, n. pr. Grška.

Toda obenem bi se po historičnem pravu lahko oglasile druge države in zahtevale ravno te dežele, ki jih zahteva Italija.

Tu je predvsem Avstrija. Ona se še najžele lahko sklicuje na historično pravico do jugoslovanskih dežel, ker je še danes tam gospodinja. Prav tako lahko pa pridejo Hrvatje, med katerimi se je itak takorvana stranka prava vedno sklicevala na "historično državno pravico." Res-

nica je, da je Hrvaška, ko je bila še samostalna, obsegala tudi Dalmacijo in en del te dežele se je nekaj časa imenoval "Crvena Hrvatska."

Pa tudi Srbija se lahko sklicuje na historično pravico, kajti v časih svoje največje slave je tudi ona segala do Jadranskega morja.

Historične pravice dajejo tudi Ogrski potuho in ona res zahteva Dalmacijo na podlagi te "pravice." Ona argumentira podobno kakor Italija. Hrvati so svojčas izvolili ogrske kralje za svoje. Na ta način so ogrski kralji postali dediči hrvaških kraljev in ogrska krona je opravičena do vseh hrvaških dežel. Na enaki podlagi zahteva Ogrska tudi Bosno in Hercegovino. V času milenijske razstave, ko so praznovali tisočletnico ogrske države, so nosili v slavnostnem sprevedu celo srbsko in bolgarsko zastavo, v znamenje, da ima Ogrska tudi do njih pravico.

Tudi ta pravica je bila izumetničena na podoben fin način. Kakor je znano, je imela Turčija nekaj časa velik del Ogrske pod svojo oblastjo. Razume se, da niso Madjari nikdar priznali turške pravice. Ali sedaj jim prihaja prav. Uče namreč tako: Turški sultani so bili gospodarji Ogrske. Ko je bila Ogrska osvobojena, česar seveda ni dosegla s svojo močjo, so se ogrski kralji lahko smatrali za naslednike sultanov. A ker so bili turški sultani gospodarji Srbije, Bolgarske, Moldavije (Rumunske), smatrajo Madjari svoje kralje lahko za opravičene vladarje teh dežel.

Vsak človek z normalnimi možgani do dejal, da je to smešna argumentacija. Ali do takih bedastih sklepov vodijo "historične pravice."

bili nikdar Slovani in ena največjih neumnosti v jugoslovanskem gibanju je bila ta, da so hoteli graditi na imenu, s katerim nismo nikdar nič imeli opraviti.

Toda prava Hirijska, ko je še obstajala, je bila mogočna država in je delala staremu Rimu velike zgage. Tudi dežele, ki jih sedaj zahteva Italija, so ji pripadale.

Zakaj ne bi sedaj prišli Albanci, pa dejali: Naši pradedje so nekdanj tam vladali, mi, kot njihovi pozni potomci, zahtevamo, kar je bilo nekdanj njihovo?

Bilo bi smešno kajpada. Tisti par mesecev, kar je bila Albanija, "samostojna", ni mogla sama v svojih mejah vzdržati nobenega reda. Kdo naj bi ji zaupal še vlado nad drugimi?

Ampak na "historične pravice" se sklicuje lahko prav tako kakor Italija, Avstrija, Ogrska, Grška itd. Prav to je pa najboljši dokaz, da je vse pozivanje na "historične pravice" velika nezmiselnost, in če bi se tem "pravicam" pripisala kakšna veljava, bi mogla iz njih nastati le najbrezprimernejša zmeda.

Ne glede na to pa odklanjamo "historične pravice" že zaradi tega, ker so večinoma le historične krivice.

Skoraj vsa preteklost je slonela na načelu, da so narodi lastnina svojih vladarjev. Šli so iz roke v roko kakor črede živine, kakor so se večalimanj zabiti in zalumpani božji milostniki možili in ženili in kakor se je obračala sreča na bojiščih. Ne le da ne damo počenega groša za povratek te dobe, ampak vse naše delo gre za tem, da se zadnji njeni ostanki popolnoma odpravijo.

Zgodovina ima svoj pomen, ampak ne kot nekaj, kar naj se ovekoveči, temveč kot znanost. (Konec na 6. strani.)

Petdeset let Alaske.

PETDESET LET ALASKE.

Letos je minilo ravno petdeset let, odkar so Zedinjene drž. po prizadevanju ameriškega državnika Wm. H. Sewarda kupile od Rusije Alasko, in sicer za ceno \$7,200,000. Takrat se je splošno mislilo, da so napravile Zedinjene države za Alasko kaj slabo kupčijo, češ, da so kupile velik kos ni vredne zemlje. Od onega časa pa so dobili ljudje povsem drugo mnenje in izkazalo se je, da je prava zlata jarna, katero si je bil pridobil stric Sam. Ozemlje ne obsega nič manj kakor 590,884 kvadratnih milj, torej je dvanajstkrat večje od države New York. K temu pride še 1500 otokov. Ozemlje se razteza do blizu 300 milj severnega polarnega kroga in temperatura znaša med 34 stopinjami pod ničlo ter 39 stopinjami nad ničlo. Padavine so precej enakomerne po vsem ozemlju.

Alaska je posebno znana zaradi svojega velikega bogastva na zlato, vendar pa se ne sme pozabiti, da leži slavnj okraj Klondike v kanadskem ozemlju Yukon. Bilo je šele leta 1892, ko se je obrnila splošna pozornost na najdbe zlata na obali ožine Behring. Prvič se je našlo zlato v okraju Junneau, kjer se ga je izkopal precej, a v zadnjem času so zasuli vse dotične rove. Našlo se je tudi dosti bakra in srebra, vendar pa je poleg produkcije zlata industrija s kožami in ribarstvo najvažnejše v deželi.

Ko se je sklenila dne 28. maja 1867 pogodba med Zedinjenimi državami in Rusijo, je izdal kongres meseca julija 1867 postavo, s katero so se

raztegnile carinske in parobrodne postave tudi na Alasko in odposlalo se je na lice mesta zvezno vojaštvo, katero so pa deset let pozneje odpoklicali. Nato je sledila dolga perioda brezpostavnosti in zločinov, dokler se niso meščani Sitke obrnili na Britsko Kolumbijo za pomoč. Šele l. 1884 so se raztegnile postave države Oregon tudi na Alasko, in je bil imenovan guverner ter uvedena redna administracija. Od leta 1906 naprej je Alasko zastopana tudi v zveznem kongresu.

Glede na zveze so bile stvari do pred tremi leti še precej slabe, dočim se je množil ladijski promet na rekah, ki so plovne do nekako 4000 milj, a proste ledu le tekom štirih ali petih mesecev na leto. Sedaj je že več železnic ter se govori o novi železnici v Alaski, namreč skozi ozemlje Yukon, Britsko Kolumbijo do Seattle v državi Washington.

Kar se tiče poljedelstva, se goji le za lokalni trg. V doleni dolini Tanana je obdelanih nekako 30,000 akrov zemlje ter dozori žito le pod najbolj ugodnimi razmerami. Nasprotno pa uspeva krompir ter različne vrste sočivja. V Rampari ob Yukonu, v bližini polarnega kroga, se nahaja preizkusna postaja zveznega poljedelskega oddelka. Jagode je najti povsod in krasne cvetke uspevajo celo v najbolj severnem delu tekom poletja. Važnost ohranitve gozdov se je spoznala v pravem času ter je več narodnih rezervacij, ki obsegajo nekako 2000 kvadratnih milj. Brez gozda so otoki Aleuti, polovica polotoka Alasko, ter nekaj okrajev v Alaski sami.

Razven zlata, srebra in bakra je najti tam tudi obširna premogovna polja. Produkcija premoga pa ni bila kljub temu velika, kajti nikoli ni prekašala vrednosti \$30,000 na leto.

Ribarstvo in industrija s kožuhovino sta največjega pomena za Alasko. Ribarski urad trgovskega oddelka je ustanovil poseben odesk za Alasko. Kože morskih psov ter severnih lisic v otočju Pribilov, severno od Aleutov, se v preteklem letu niso več prodajale na londonskem trgu, temveč so se prodajale v St. Louis. Te kože prinašajo vsako leto nad \$50,000 Poleg tega pridejo v poštev še kože tisočih medvedov, bobrov, risov, volkov in drugih živali, ki so imele leta 1913 vrednost blizu 750 tisoč dolarjev.

Koshak, July 20, 1917. — Proletarec.

Zelo se je razvila ribarska industrija ter se je ustanovilo veliko število tvornic, v katerih se konservirajo ribe.

Alaska je bogata na gorah. Dvigajo se do višine 8000 čevljev, in sicer v bližini kanadske meje. K najvišjim goram dežele je prštevati Mount McKinley, ki je visok 20,300 čevljev, St. Elias, 18,000 čevljev, Logan, 19,000 čevljev in druge. Šestnajst vulkanov (ognjenikov) v deželi je ugaslih, šest pa še delavnih.

Prebivalstvo Alaske je znašalo po zadnjem štetju 64,356 oseb, med katerimi je bilo 30,500 belecev, dočim so ostali domačini, Eskimi, Indijanci, Kitajci in Japonci. Azijati so po večini zaposleni pri konserviranju rib. Domačini, stanu-

joči na Aleutih, so po poročilu generalnega majorja Greeleyja, ki je bil devet let zvezni poveljnik na Alaski, kaj zanimivi ljudje. Vere so grškovehodne, miroljubni, pošteni, pridni ter se zanimajo za vsakovrstna dela. V zadnjem času ni več manjkalo šol in misijonov.

Dasiravno je dežela bogata na divjačini večje in manjše vrste, se je vendar uvedla stroga regulacija lova in lovci smejo ubijati le omejeno število jelenov, srn, severnih jelenov, gorskih ovac, medvedov ter divje perutnine.

Otto von Kotzebue, sin znanega nemškega pisatelja, je razkril kot poročnik v ruski armadi leta 1816 ne le zaliv, imenovan po njem in nahajajoč se na južno-iztočnem delu Behringove ceste, temveč tudi prikazen, o kateri se je dolgo časa dvomilo in katere ni bilo mogoče pojasniti. Šlo je namreč za 40 do 50 čevljev visoko ledeno maso ob reki Kovak in Malespina ledenem plazu, na katerem uspeva mah, trava, različna drevesa in med njimi tudi do 80 čevljev visoke smreke, ki imajo svoje korenine v 6 do 8 čevljev globoki blatni zemlji.

Vpričo sedanjih svetovnih zapletljajev se je tudi skoro popolnoma pozabilo na Alasko ter na njene naravne vire, katere pa je treba še dvigniti. Uradna poročila pravijo, da bi s premogom, ki leži v notranjosti Alaske, lahko zalagali vse Zedinjene države. Sedanja produkcija premoga v notranjosti Alaske je malenkostna ter se bo najbrž poseglo po zalogah v Alaski šele tedaj, ko bodo domači viri precej izčrpani.

Enrico Ferri:

Socializem in moderna znanost.

(Konec.)

Po značaju gospodarskega monopola so kapitalistične stranke različno barvane in že od nekdaj sem povdarjal, da zastopajo velesposobnosti tudi v politiki mrtvo nepremičnost, dočim ima premični kapital ali industrija zastopnike, ki vajeni prenavljanja, izboljšavanja in površnega preobrazanja predstavljajo stranko takozvanega napredka in dalje, da nagibajo tisti, ki obstaja ves njih kapital v izobrazbi k političnemu radikalizmu. Zanim razlikuje troje strank: stranke nazadovanja, razvoja in revolucije. To razlikovanje je vnanje in površno, ker se nanaša na taktiko in ne na vsebino strankarskega življenja.

1) Nezadostna je trditve Th. Zieglerja, da je socialno vprašanje pravno vprašanje, zakaj npravnost je prav tako funkcija gospodarskih odnosov, kakor je psihologija funkcija fiziologije. Njegova izvajanja odvrtačo le pozornost od kočljive točke vsega problema, ki jo je pojasnil Marx. Enako se izraža o podobnih poskusih de Greef ("Revue socialiste", 1886, p. 688.)

2) Med oficijelnimi zastopniki politične ekonomije obstoječe tiho soglasje, da z molkom ubijajo Marxa, je v tem, da knjige in zgodovinarji socializma imenujejo njegovo ime le, kjer omenjajo tehnično plat nadvednostne teorije; o ostalih dveh zakonih, o odvisnosti vseh kulturnih pojavov in o razrednem boju, navadno sploh ni govora. K večjemu, da omenjajo še njegovo sodelovanje pri ustanovitvi Internacionalne. Pr. Laveleye, "Le socialisme contemporain", 1885, poglavje VI. — Rae, "Contemporary socialism", 1887. — G. Gross, "Karl Marx", Leipzig, 1885, p. 81.

Npram bivstvu stvari, t. j. napram lastniške-mu vprašanju pa so konservativci, naprednjaki in radikali vseskozi individualistični, mese in kost istega družabnega razreda in zatorej — vzlic vsem čustvenim, pa brezpomembnim simpatijam — radikalno ločeni od delavskega razreda. Odlo-

čeni pa so tudi od tistih, ki sicer po svojem rojstvu pripadajo drugi strani, ki pa so si osvojili in zastopajo politični program delavstva t. j. socializacijo zemlje in proizvajalnih sredstev z vsemi radikalnimi premembami na moralnem, pravnem in političnem polju ki jih povzročijo ta dogodek v človeški družbi.

Politično življenje naše dobe se mora popačiti v najpopolnejši bizantinizem ali pa v prav navadno kupčijo, ako se giblje izključno le v praskah individualističnih strank, ki se razlikujejo le po svojih imenih, sicer so pa tako zmedene in zamotane, da srečujemo pogosto med radikalnimi naprednjaki bolj nazadnjaške socialno-politične misli, kot pri konservativcih.

Stoprav rast in zastopstvo socialistične stranke pomladi in poživijo politično življenje; če izginje v Italiji s pozorišča zgodovinske osebnosti rodoljubov in če se poravnajo čisto osebni spori parlamentarnih strank, nastopi neizogibno čisto parlamentarnih strank, nastopi neizogibno zveza individualističnih strank, ki sem jo napovedal v parlamentarni polemiki 20. decembra 1893 in ki jo naznanjajo mnogoštevilna znamenja. Tedaj svoj zgodovinski bijo in razredni boj zastavi svojo blagodejni vpliv na političnem polju; pod tem bojem ne razumem izbruhov jeze in sramotitev, parlamentarnih pretopov in atentatov, temveč silno resnobo socialne drame, ki se, kakor želim iz sve duše, izvrši ob napredujoči izobrazbi in humanizaciji brez krvavih katastrof, ki pa se izvrši s usodno neizogibnostjo; preprečiti ali zadržati jo je nam in drugim popolnoma nemogoče.

Te socialnopolitične ideje vodijo, kakor bomo videli, kot znanstvena prepričanja do one osebne strpnosti in hkrati do one nespravljivosti mišljenja, ki sledi iz dejstevanja psihologije na filozofsko mišljenje in vsled katerega moramo pri vseh simpatijah do zastopnikov radikalnega individualizma (kakor do vseh odkritih zagovornikov poštenega prepričanja sploh) brezpogojno trditi da socializem ne pozna nobene sorodne stranke. Od-

ločiti se je za individualizem ali za socializem; srednje poti ni in od dne do dne raste v meni prepričanje, da obstaja za socialistično stranko, ki hoče živeti, edina koristna taktika v tem, da je nespravljiva v svojih idejah in da odklanja vsako takozvano "zvezo" z bližnjimi strankami, ki ne zastopajo nič bistveno socialističnega.

Konservativci in socialisti — to je naraven sad prirojene organizacije in obkrožujoče družabne okolice, kajti ljudje se rode z nagnjenjem k staremu ali k novemu, kakor se rode s talentom slikarja ali kirurga. Socialisti ne črte in ne zaničujejo odkritih zastopnikov konservativnih smeri in naj še tako brezobzirno pobijajo njih ideje. Če postane socialist nestrpen ali žaljiv, je le žrtev hipne razburjenosti ali pa neuravnovešenega temperamenta ali vročekrvnosti, kar je opravičiti.

Sočutje pa zbuja prizor, kako nekateri konservativci, "mladi pri letih, toda stari na duhu", — zakaj konservativno mišljenje pri mladem možu je ali znamenje "štreberstva" ali pa duševne šibkosti — zavzemajo domisljavo in skoro ponižujočo pozo napram socialistu, ki vodijo v najboljšem slučaju v njem izgubljenca; ne pomislijo pa, da so stari po navadi konservativni, da pa mlad človek konservativnega mišljenja — z malimi izjemami — ni drugega nego sebičnejši, ki je v strahu za svoje pohajkovanje, za katero je rojen, v strahu za svojo krmo, ki jo kaj prigradno zajema iz jasli, za pravovernike zmerom pripravljenih. Če taki ljudje niso mikrokefali, t. j. če nimajo premajhne lobanje, imajo gotovo premajhno sree. Socialist pa, ki nima ničesar pridobiti, izgubiti pa sve, ako odkrito zastopa svoje misli, lahko postavlja proti tej sebičnosti nesamoljubni svoj autruizem, zlasti še, če se vzlic svojem plemiškemu ali meščanskemu pokolenju ne meni za zapeljivost blestečega pohajkovanja in se zavzame za stvar nesrečnikov in zatiranec.

Toda — tako očitajo — "ti socialistični meščani" hlastajo po sami popularnosti. Vsekako bi bil to egoizem čudne vrste, ki bi bolj cenil soci-

alistični idealizem kakor meščanski liberalizem z dobro plačanimi mesti in hitrimi dobički, in sicer iz gola hrepenenja po popularnosti, ki pa je z drugimi, manj kompromitirajočimi sredstvi vse lažje dosegljiva.

Naj bi buržoazija, kadar izroči gospodarsko in politično moč, katere bo v naprej služila vsem zmagačem in zmaganecem, pobratenim v vrednem človeškem življenju, naj bi buržoazija ohranila pro tako dostojanstveno pozo kakor francosko plemstvo, ko ga je v revoluciji zmagačlavo meščanstvo razlastilo.

Vse to nam pokaže zgodovina; nje popolno notranje soglasje z zanesljivimi rezultati pozitivne vedne ne pojasnjuje le silnih napredkov propagande, ki bi lahko bila čisto negativen vseh pomnožene npravnne in gnotne bede, temveč tudi enotno in zavedno vzajemnost, ki jo izraža najslabši moralni pojav, kar jih pozna svetovna zgodovina, če izvzamemo prakrščanske gibanje, ki pa je bilo omejeno na znatno ožji krog kot modern socializem.

Nasprotnikom in pristašem pa moram povedati, da ne vidim v povratku v misticizem, v katerem gleda skeptična buržoazija, kakor postarna grešnica v pobožnjastvu, rešitev iz sedanje moralne in gnotne krize, temveč da vidim v socializmu*) tisto silo, ki vrača kakor krščanstvo konce rimskega sveta postaranim človeški civilizaciji upanje na boljše bodočnost, v imenu vere, ki se ne opira na topo čustvo, temveč je trdno zasidrana v modernem znanstvenem prepričanju.

*) Gotovemu socialnemu misticizmu ne odrekam svoje simpatije; v to vrsto spada delovanje Tolstega, ki je svoj socializem pobarval s prepovedjo pridige na gori: ne upiraj se ezlu! Tolstoj je zgovoren nasprotnik vojne in z veseljem sem našel pri njem citat iz svojih predavanj protiv vojni. Vsekako je od vede tako oddaljen, da si od njegovega delovanja ni obetati radikalnega vpeha.

Ethin Kristan.

Savičev pesimizem.

Če mu je njena družba všeč! Kaj mu ni čitala z obraza, kako je srečen, da jo je smel spremiti! V njem poje cel zbor himno sreče in ves svet se mu dviguje proti nebu. Plinske svetilke se mu vidiijo kakor palme, vse hiše so obsute s cvetjem in vse se blišči v bajnem žaru.

Oh, lepi, lepi svet! Upi, kakršne je gojila njegova duša v nezavednosti otroških let, mu vstajajo v sreči in se odevajo v določene oblike, polne harmonije. Tako mu je, kakor bi ga vse zvezde pozdravljale in se mu smehljale in mu voščile srečo. Saj bo srečen, saj bo!

Še dolgo se je sprehal po mestnih ulicah in sanjaril in koval načrte.

Ali je sploh mogoče, da je tako srečen? Kdaj bi bil mislil, da ga doleti taka blaženost? Oh, sedaj je njegovo življenje nekaj vredno; sedaj ima stalen cilj in delo mu pojde od rok, kakor bi se igral. Nikar ne jokajte, ubogi trpini! Ne izgubite upa. Vse se izpreminja na svetu, tudi vaše bede bo konec, samo upati morate, čvrsto upati; vaše nade se uresničijo. Borite se; jaz se bom boril z vami. Srečen človek hoče videti srečne ljudi okrog sebe.

Pozno ponoči je prišel domov močno utrujen, a trudnosti ni čutil. Sreča ga je nosila na svojih perutih in ga dvigala v zvedne višave. Sanjal je zlato bodočnost in iz palače v oblakih je sipal cvetje na zemljo.

IV.

Kmalu sta se seznanila. Ona se je imenovala Olga pl. Rottenstein. Njen oče, je pred tremi leti umrl, je bil profesor na vseučilišču. Zapustil ji je veliko premoženje, katero je bil podedoval po raznih sorodnikih. Njena mati je bila jako izobražena gospa.

Olga se je zaljubila v Saviča z vsem žarom mladosti in on jo je ljubil neko strastno. Ko

mu je naivno povedala, da je bogata, se je prestrašil.

— Jaz sem siromašen, gospica, je dejal ves potr.

— Kaj zato? Ali me ljubite?

— Neskončno, je odgovoril in ona ga je vroče poljubila.

Bila je jako ukaželjna in on jo je moral počevati o različnih rečeh. Bila je prav pridna učenka. Mnogo je čitala. Prede je kupila knjigo, je vselej njega vprašal za svet.

Savič je bil jako vesel, ko je našel v njej take lastnosti. Ko se je njegovo prvo navdušenje nekoliko ohladilo, je prišel vendar zopet matematičarski razum do veljave. Nekatere okoliščine so mu delale dosti skrbi.

— Bogata je, imela je vedno vsega dovolj; kako naj se podava drug drugemu? Kako naj me ona sploh razume? In zveza, ki bi bila osnovana samo na občudovanju, katero hrani njena jelota, pač ne bi mogla biti trajna, vsaj ne trajno srečna. Morda sem se le prenačil. V njenih krogih imajo vse drugačne nazore in če počem potepati svoje prepričanje, izbruhnejo lahko nasprotja med ni dobro! Mož sem — sramotno bi bilo, sprejemati nama.

— Njeno bogastvo, pa moje siromaštvo! To kaj od nje. Zahtevati pa tudi ne morem, da bi zavrgla svoje bogastvo samo zato, da bi bila enaka v siromaštvu. To je čudno ramerje!

— Ona ima odlične in bogate sorodnike, s katerimi gotovo občuje. Kako bi jaz, ubogi dijak pristojal v ono družbo? Kako bi me gledali?

Kdo ve, kako je dirnejo moji socialni nazori? Ona ne ve, kako mislim v tem oziru: kdové, kaj poreče, kadar ji razodnem svoje namene?

Také misli so rojile Saviču pa glavi in so padale sence v njegovo srce.

Ona mu je kmalu pregnala te skrbi. Doka-

zala mu je, da ni ponosna aristokratinja, kakor bi bil utegnil misliti, temveč, da je dokaj prostodušno dekle, ki ima jako malo predsodkov, a nič globoko vkoreninjenih. V razgovoru se ni strasila nobenega predmeta. Včasih se je sicer zelo čudila, ako je videla velikanske razlike v njenem mišljenju, a vselej jo je lahko prepričal.

Tudi ona je nehoti vplivala na njega v marsičem.

Nekoč sta se razgovarjala o siromaštvu. To vprašanje je njega vselej razburilo.

— Vi ne veste, kaj je beda, je dejal, ker je niste nikdar občutili, morda nikdar videli.

— Ali mislite, da nimam dobrega srca? je vprašala.

— Oh! Dobrega srca! Kaj to pomeni? Z dobrim srcem ni pomagano bednim množicam.

— Ne? Jaz pa mislim, da je treba baš dobrega srca. Ako bi bili vsi bogatini usmiljeni, bi bilo pomagano vsem revežem. Saj vem, da ni lepo, če se človek baha. A vam lahko povem, da podpiram siromake, kolikor le morem. Nikar ne mislite, da se hočem hvaliti; to vam pravim samo, ker je tako naneslo.

— Rdečica jo je občila pri teh besedah.

Res ima dobro srce! je pomislil Savič. Glasno je pa dejal:

— In vendar ne napravite nič z vsemi miloščinami.

— Ker niso vsi ljudje dobrega srca.

— Ne, temveč, ker je beda zakon in z usmiljenjem ne zavrečete postave. Drugih potov je treba in drugih moči.

— To mi ni jasno.

Savič ji je začel razkladati socialno vprašanje. Izkušal ji je pokazati, kaj je milost in kaj pravica. Ona ga je pazno poslušala. Mladi dijak je bil ves navdušen. Zdel se ji je kakor prorok. Njegov govor je močno učinkoval na njo. Vsa je gorela. Kar žejja jo je morila po njegovih besedah.

— Kako govorite! Le pripovedujte mi, s časom vas bom že razumela.

In on je govoril dalje, Razkladal ji je vzroke trpljenja, z živimi barvami je slikal muke revežev.

— Prav imate, je rekla, vse skozi imate prav. Bogatini zaslužijo pravzaprav vašo jezo. Vse uživajo, kar izdelujejo žuljave roke in tsitmi, ki jim zidajo palače in pečejo pogače, povračajo komaj suho skorjo. Prav imate. Grozno je to. Vaše slike mi trgajo srce. Toda ne preklinjajte bogatinov! Vidite, mnogo jih je, ki ne razumejo. Saj tudi jaz nisem vedela, kako je. A sedaj vam obljubim, ra se bom učila, da bom umela vse. In tovarišica vam bom v vašem boju.

On ji je toplo stisnil roko.

— Ne preklinjam nikogar, ali bojevati se moramo.

Ob takih pogovorih sta se njuni duši približevali boljbolj. In on se je čutil oddendodne bolj srečnega.

— Kako bi bil mogel misliti, da učakam tako srečo?

Na svetu ne ostaja nič tajnega. Njegovi tovariši, ki se niso nikakor mogli potolažiti, da ni zahaljal z njimi v kavarne in krčme, so izvolili njegovo razmerje do Olge. Radi bi se bili ponorečevali, toda vpričo njegovega resnega pogleda so jim zamrle vse šale na ustih.

Njegova revščina ga je tudi sedaj še jako morila. Olga mati bi mu bila lahko kaj pomagala, če ne drugače, tako, da bi ga bila kje priporočila za učitelja otrokom. Toda on je bil ponosen, milosti in protekcije ni maral. Često je bil gladen, a vse je potrpel in nihče ni izvedel, kako se mu godi. Olga ljubezen se mu je zdela zadostna odškodnina za vse. In ta ljubezen je bila res tako globoka, tako iskrena, da mu je dvignila dušo nad vse dnevne težave.

Da je bila njuna ljubezen utemeljena samo v čustvih, bi bila se morala kmalu ohladiti. De sta bila povsem neka značaja, bi se bila dolgočasnost vgnezdila v duši. Toda bila sta si sorodna in vzajemno sta se izpopolnjevala.

(Dalje sledi.)

Usoda belgijskih delavcev

Belgijska vlada je izdala uradno poročilo o deportacijah belgijskih delavcev, ki jih je izvajala Nemčija. Član belgijske vlade je tudi sodrug Vandervelde, kar nam kaže, da ne more biti poročilo nikakršni bluff. O jedru stvari sploh ne more biti nikakršnega dvoma, ker se je o deportacijah razpravljalo tudi v nemškem parlamentu in tedanji kancelar Bethmann Hollweg jih ni tajil, temveč jih je le izkušal opravičevati. Izkušal — zakaj resnično opravičiti se te reči nikakor ne dajo.

V svojem poročilu reflektira belgijska vlada najprej na zgodovino mednarodnega vojnega prava, ki je v naših časih uvedlo gotove zakone humanitete v vojskovanje in jih zagotovilo z mednarodnimi pogodbami. Na tej podlagi skuša belgijska vlada dokazati, da je nemška vlada tudi z deportiranjem belgijskih delavcev grobo kršila mednarodne pogodbe.

V svojem poročilu pravi: Nemčija je sprejela gotove določbe, tičoč se postopanja s civilisti, postopanja s predmeti življenja ter napadov na neutrjena mesta. Za obljubil se je, da bo vpoštevala vse te določbe.

Vsako posamezno teh obljub pa je prekršila. Vsi vemo to. Vemo, da so se v Dinantu, Louvainu in drugih mestih zbrali nemški vojaki na povečje svojih predpostavljaj, ter masakrirali na tisoče nekombatantov, ki niso ničesar zakrivali. Med grmado mrtvecev, ki so bili najdeni v takih slučajih, je bilo dosti ljudi starih nad osemdeset let, in dojenčkov na maternih prsih.

Mi vemo, da so Nemci, brez vsakega strategičnega povoda, rušili katedrale in druga zgodovinska spomenišča, ki so bila naša dedščina iz davnih časov. Za dokaz služijo razvaline Louvaina, Ypresa, Rheimsa in drugih mest.

Vsi vemo, da so uganjali bogoskrunstvo poleg divjstva, ter da se niso ozirali niti na stvari, ki so bile posvečene, in niti na moše, ki so služili edinole veri.

Vemo, da so pošiljali iz svojih zakopov strupene pline, ki so prinašali našim vojakom ne le smrt, ampak strašno smrtno agonijo.

Vemo, da so metali svoje strašne bombe na mesta in kraje, ki se niso mogli braniti ter niso bili utrjeni.

Vemo še druge stvari, a vsako nadaljevanje bi bilo nepotrebno. Vsak izmed nas pa mora ohraniti vse to v živem spominu ter si ponavljati to sleherni dan.

V svojem napadu na delavsko prebivalstvo Belgije pa je vprizorila Nemčija ter še sedaj vrši zločin, ki je tako velik, da nadkriljuje vsa hudo delstva storjena v preteklosti.

Ta zločin je dvojen, kajti Nemci so prekršili svoje obljube, dane pred vojno, ter one, ki so dali po zasledenju Belgije.

Na haški konferenci leta 1907 so obljubili, da se ne bodo dotaknili gotovih principov, in da ne bodo žalili patriotizma prebivalstva ozemlja, katero zasedajo v danem slučaju. To se ni zgodilo na tuj predlog, temveč so nemški delegati sami predlagali določbo, s katero se prepoveduje vojskovanju se narodu, da bi silil državljane sovražne dežele, da bi se udeležili vojskih operacij proti lastni deželi.

Nemci so tudi obljubili, da bi v danem slučaju skrbeli za prebivalstvo, da bi v kratkem zopet ustanovili redne razmere.

Vsakega posameznega teh dogovorov so raztrgali ter potepali s petami. Prav posebno pa je vpoštevali naslednje točke:

Dne 2. septembra 1914 je obljubil governer Bruselja, von der Goltz, da bo njegova vlada vpoštevala domoljubje belgijskega naroda. Von Bissing, njegov naslednik, pa sili danes Belgijce, da delajo v nemških municijskih tovarnah.

V novembru leta 1914 so objavili Nemci, da je Belgijec, ki je pribežal na holandsko ozemlje, prosto vrniti se v domovino, obenem se je dalo zagotoviti, da bodo lahko živeli ljudje kakor v normalnih razmerah.

Nekako ob istem času je baron von Huehne, governer Antwerpna, izjavil napram kardinalu Mercieru, da "se mladi možje Belgije nimajo nobenega vzroka bati, da bi jih deportirali v Nemčijo, ter prisilili na delo."

Končno, tekotom spomladi leta 1916, je nemški governer obljubil amerišskemu poslaniku Mr. Gerardu, da se ne bodo izvršile nikakršne deportacije.

Kakšen pogled pa je nudila Nemčija v zadnjih dveh letih! Človek bi mislil, da se je opila z zavratnostjo ter da ima svoje veselje v tem, da se oropa zadnje trohice časti pred očmi vsega

sveta. Kršila je vsako posamezno izmed svojih obljub.

V naslednjem se hočemo na kratko pečati z dogodki, ki jih je izvedla Nemčija.

Po avgustu 1914 so bili prebivalci mest in vasi v Belgiji, preko katerih je šla invazija, prisiljeni, da so korakali kot živi ščiti pred nemškimi bataljoni. V nadaljnjem so bili prisiljeni belgijski kmetje in delavci, da so izvrševali dela, ki so bila direktno namenjena v škodo deželi. Pod pretjno smrti se jim je ukazalo kopati zakope, tibrde, graditi mostove ter popravljati železniške proge.

Po novembru leta 1914 pa so Nemei že napravili načrt, da izrabijo industrijske sile dežele v prid okupacijske armade. Dobro so vedeli, da imajo belgijski civilisti pravico odkloniti svojo pomoč, in tako so izdali proklamacijo, katero je podpisal von der Goltz. V tej proklamaciji je bilo rečeno: "Vsaka oseba ki bi z dejanji, pretnjami, pregovarjanjem ali drugimi sredstvi skušala odvrniti v to najete osebe od dela v prid nemškimi oblastim, bo kaznovana z zaporom."

S tem se je zanikala pravica, da se sme odkloniti delo v prid sovražni državi ter celo prepovedalo prigovarjanje, da se naj opusti tako delo.

Baron von Bissing, ki je sledil von der Goltzu na mestu generalnega governerja, je izjavil ob nastopu svoje službe, da bo vodil upravo Belgije soglasno z določbami haške konference in da prav posebno ne bo gd nikogar zahteval, da opusti svoje ideale, vero ter politično prepričanje. To je bilo zagotovilo, ki se je takoj izkazalo kot velika laž. Njegova administracija je pomenjala celo vrsto kršitev najprimitivnejših pravice človeka, in glavna žrtve teh kršitev je bil delavski razred. Med tem pa so predvsem preganjani uslužbeni železnice in pošte. Če bi se bilo Nemcem posrečilo pregovoriti te ljudi, bi bili imeli takoj na razpolago toliko svojih ljudi, da bi se z njimi ustanovil cel armadni zbor. Nadalje pa Nemei niso bili izurjeni v belgijskem železniškem sistemu in to je bil povod za številne železniške nesreče.

Člurbeni pošte in železnice pa se niso dali pregovoriti. Ubogemu narodu so še medtem obljubljale velike plače: navadnim delavcem šest do devet frankov na dan, mehanikom pa do 25 frankov.

Vsi naši delavci pa so odklonili službo pod Nemci, kajti vedeli so, da pomeni redni železniški promet v Belgiji pogubo naroda ter pospeševanje sovražnikovih vojskih načrtov. S to odklonitvijo so dali izraza ne le svoji dolžnosti, temveč tudi svoji pravici. Poroča se o dogodkih, ki kažejo najvišjo odporno silo belgijskega delavstva. V delavnicah v Luttre in Malines so belgijski delavci v aprilu 1915 odklonili vsako najmanjše delo v prid Nemčije.

Gospod Holebuseh, generalni tajnik železnice v Bruslju, je izjavil, da ne more v tem času niti s stradanjem premagati odporne sile belgijskih delavcev. Svojo grožnjo izstradanja je izvršil. Družine delavcev, ki so dobivale podporo iz inozemstva, da si preskrbe vsakdanji kruh, so bile težko kaznovane.

Niso pa bili le uslužbeni železnice preganjani na tak način. Z enakimi grožnjami in metodami se je nastopalo tudi proti delavcem drugih strok.

Teško si je misliti, da bi se mogle take reči goditi v modernih časih. Na tisoče mož se je spravilo na javne trge v mestih. Preiskali so jih in premerili. Slabiče so zavrnilli, močne pa skrbno razporedili. Kakšen prizor je to! Ali se zopet nahajamo v kakšnem afrikem ali ameriškem mestu osemnajstega stoletja, kjer so pretipavali, ocenjali in kupovali sužnje? — Ne. Te reči so se godile pred par meseci, in sicer v mestih civilizirane Evrope. Ti možje, ki so bili večeraj še prosti državljani so danes sužnji.

Videl sem dolg spreved, ki se je pómikal proti železniški postaji. Tam se je naložilo blago na vozove ter odvedlo v Nemčijo. Ni pa bil niti Faraon, niti kakšen asirski tiran, ki je odvedel te sužnje, da bi gradili piramide in visoke vrtove.

Bilo je v Evropi in zgodilo se je v naših dneh.

Suženstvo starih časov, zaničevano in odpravljeno suženstvo, je oživelo pred kratkim v obliki deportacij in prisilnega dela.

Dajte nam nekoliko razmišljati o tej stvari. Pred vsem pomeni ta odredba kaznovanje vsega naroda. Haška konvencija pa definitivno prepoveduje vsako kolektivno ali skupno kaznovanje. Sedaj nastane vprašanje, kakšna kazen je to. Ta kazen spada med najstrašnejše orožje povračalne "pravice". Med vsemi kaznimi, kar si jih je izmislila človeška družba, je deportacija

najbolj strašna. Oni, ki so delali naše postave, so gotovo mislili, da je ni hušje kazni, kot odvzeti človeka iz vojnega kraja ter ga prisiliti na delo. Hušja in strašnejša je le smrtna kazen.

Gotovi kazenski zakoniki so celo prepovedovali to obliko kazni. Med temi se nahaja tudi belgijski kriminalni zakonik, ki prepoveduje deportacije.

V sedanjem slučaju deportacij in prisilnega dela pa gre za ljudi, ki niso zakrivali ničesar in ki niso imeli nobenega zločina na vesti. Deportacijska kazen se jim je naložila brez vsakega procesa in postavnega postopanja. Žrtve teh deportacij so najbolj svobodoljubni ljudje na svetu. Okruto dejanje pa je storila vlada dežele, ki se usti, da ima najpogolnejši pravni sistem, kar jih obstaja na svetu.

Ti pogoni ljudi so seveda dali povod za najstrašnejše prizore. Družinam deportiranih se je prepovedal dostop do železniških postaj. Na gotovih mestih so se deportirani uprli. Nekateri so bili zaradi tega ubiti, mnogo jih je bilo ranjenih.

V sedanjem času je seveda težko določiti število možkih, ki so bili deportirani v Nemčijo. Izvedelo se je le toliko, da se je v teku devetih dni odvedlo 15.000 mož, in sicer na prisilen način.

Malo pozneje ugotovil je neki holandski časopis, ki je dobival informacije iz dobrega vira, da se deportiralo edinole iz mesta Antwerpna 21.000 Belgijcev. Ta odredba pa se je izvedla ne le z ozirom na vojaško ozemlje, temveč na vsa dežela. Nastane vprašanje, na kakšen način se bo nadaljevalo s to politikio.

Nemei sami nam dajejo odgovor na to. Predlagajo namreč, naj se deportira iz Belgije do 350 tisoč mož, ki naj bi se uporabili v nemški industriji, kar pomeni toliko, kakor vsakega četrtega izmed možkih prebivalcev Belgije. Vsed tega je jasno, da so te deportacije največji zločin, kar so jih vprizorili Nemei in za katerega si upajo prevzeti odgovornost pred svetom in zgodovino.

Nemei so seveda skušali ublažiti svoje postopanje ter ga staviti v boljše luč. Nemški listi so prinašali članke, v katerih se je skušalo opravičiti to postopanje. Governer Bissing sam se je izrazil napram nekemu amerišskemu poročevalcu, da je glavni vzrok deportacij postopanje in brezdelnost belgijskih delavcev, ki so vsled tega postali breme javne dobrodelnosti. V tem zmislu je tudi pisala "Koelnische Zeitung".

To vse pa je zelo slab argument za opravičevanje postopanja.

Res je, da je bilo dosti nezaposlenih v Belgiji, a vprašati je treba, kdo je zakrivil to?

To nezaposlenost so zakrivali Nemei sami, ki so sistematično oropali trgovine in delavnice ter vzeli tvornicam vse surovine, ki so jih potrebovale za nadaljevanje obrata. Zapolnilo se je vse ter izvozilo v Nemčijo, in sicer na tako temeljit način, da je bila Anglija sama prisiljena prepovedati vsako nadaljno izvažanje v Belgijo, ker bi dotični uvozni predmeti služili le industrijskim svrham sovražnika.

Nemei so oropali belgijske tvornice njih strojev, orodja in posebno ameriških jermenov, katerih ni mogoče v sedanjem času nadomestiti. To pa so storili z namenom, da na eni strani uničijo belgijsko industrijo, na drugi pa zato, da preskrbe tvornicam v Nemčiji potrebno blago ter povečajo s tem produkcijo. Da navedemo le en primer, se je vzelo tekotom par mesecev le iz okraja Liege 5000 strojev ter jih poslalo v Nemčijo.

Vzrok brezposelnosti so Nemei, ki so zaprli nizozemski trg, ki je bil edini na razpolago belgijski trgovini.

Nemei so odtegnili nadalje industriji ves kapital ter ponudili belgijskim delavcem le delo, ki je služilo v vojne svrhe Nemčije. Delavci so tako dela odklonili. Imeli so popolnoma prav ter je bila celo njih dolžnost storiti tako. Nikogar ni dovoljeno siliti, da bi vodil stroj vlaka, ki vozi čete, namenjene za boj proti vojakom lastne dežele. Ni hče ne more prisiliti jeklarskega delavca, da li koval oklope, namenjene za vojake, ki se bore proti domovini delavca samega. Človeška moralnost in zakoni humanitete prepovedujejo taka dela. Nemei pa so kljub tem zakonom hoteli prisiliti belgijske delavce na tako delo.

Vsed vsega tega se je zgodilo, da je bila velika večina delavskega naroda in tretina vsega prebivalstva nezaposlena, odrezana od vseh virov dohodka.

Dolžnost nemške vlade je bila torej, da hrani to prebivalstvo. Bila je le krivda Nemčije, da je bilo toliko ljudi nezaposlenih in da so bili navezani na javno dobrodelnost.

Kljub temu pa ni Nemčija izdala niti nov-

čica. Vse teža prehranjevanja belgijskega prebivalstva je padla na rame komiteja, ki si je stavil za nalogo ta posel, in sicer s pomočjo belgijske vlade v Havre in zaveznikov. Španska in Zedinjene države so pomagale komiteju pri izvrševanju teže naloge. Nemška vlada pa se ni niti s trohico udeležila vse resilne akcije.

Najmanj, kaj je človek zahteval, bi bilo, da bi se pustil ta komitej pri miru ter se mu dopustilo izvrševanje človekoljubnega dela. A niti v tem oziru niso Nemci popustili; nasprotno so ovirali razdeljevanje živil. Tekotom zime 1915 so prepovedale nemške vojaške oblasti dovoz vseh živil v neko flamsko vas, katere zenski prebivalci so odklonili izdelovanje vreč za nemško armado. Vojaki so mislili, da se bo vas, popolnoma sestradana, končno vdala, a to se ni zgodilo. Isto so uganjali nemški vojaki tudi v Liege.

Svoje največje uspehe pa so dosegli Nemei v opravičevanju tega postopanja. Izjavljajo se je, da je pogubno za deželo, če toliko rok cela leta počiva in da bo narod trpel vsled izgube moči, katero je mogoče ohraniti edinole z delom. Zato je baje naloga nemških oblasti, da se bore proti nezaposlenosti.

V tem smislu so se gibale uradne nemške izjave, tičoč se deportacij. Te izjave pa razodevajo obenem duševno stanje, v katerem se nahajajo nemški vodilni krogi, kateremu stanju se človek ne more prečuditi.

Nemške oblasti v Belgiji se niso poslužile deportacije z ozirom na nezaposlene. Deportirali se je vsak belgijski državljani, ki je bil sposoben, da bi opravljal delo ter ga je bilo mogoče uporabiti pri pomnožitvi municijske produkcije onstran Rena.

Objavilo se je, da si lahko kupi prostost, kdor je dosti bogat, da plača 500 do 1000 mark. Kje pa je bilo mogoče najti delavca, ki bi mogel plačati za svojo prostost tako veliko svoto denarja! S tem je tudi podan dokaz, da je bil namen Nemčije uničiti belgijski delavski narod.

Končno so Nemei zagotavljali belgijskim delavcem, da jih najprej ne bodo rabili v industriji, ki so direktno v zvezi z vojno; a to je bila le pretveza, o kateri se niti ne izplača, da razpravljali. Pri vsej stvari je pomisliti, da je z vstopom vsakega belgijskega delavca v nemško tvornico prost Nemei, ki se je nato lahko poslal v zakope, da poveča število sovražnikov Belgije.

Ko so bili belgijski delavci pripeljani v Nemčijo, so jih s slabim postopanjem, grožnjami in obljubami prisilili, da prično z delom v municijski industriji. Preden so bili deportirani, so jim stavili tozadevne ponudbe. Delavci so vse te ponudbe odklonili, nakar se je izvršila deportacija. Vpriču stradanja in drugih grozot pa je bilo za nemške oblastnike lahko izviti iz belgijskega delavca privoljenje za delo, ki mu ga je prepovedovalo domoljubje. Pozneje se je z nemške strani uradno izjavilo, da so belgijski delavci prostovoljno in z namenom, da zaslužijo višje plače, izbrali delo, ki jim je bilo vedno na razpolago.

Nadaljni vpogled v nemške metode daje proklamacija nemškega governerja v Antwerpnu, barona Huebna, ki pravi: "Zastopniki nemškega industrijskega sveta prisostvujejo naborom, ki se vrše pred deportacijami, do se izvrše potrebni kontrakti za delo. Onim, ki so voljni delati, se nudi zadnja prilika, da si zagotove delo v Nemčiji."

To je jasno in dovolj umljivo. Naš narod pa je uničil vse napore sovražnika s svojo odločnostjo ter s sklepom, da se kaj takega ne sme vršiti.

Odklonitev se je izvršila na tisoč načinov. Včasih je eden izmed deportiranih spustil na tla pismo, dočim so ga vlekli v suženstvo vojaki nemškega cesarstva. Včasih pa je bil le listek, vržen skozi okno železniškega vlaka, vozečega proti Nemčiji. Slišali smo klic in morda je bilo celo vpitje...

Navedlo bi se lahko na stotine pisem, ki so bila na skrivaj spravljena v Belgijo, zasedeno od Nemecev, a naloga bi bila prenuhana in položaj je razviden iz stvari, katere smo že omenili.

Prizadeta krivica se ne tiče le posameznika, temveč zadene stotisoče delavcev. Te krivice so takega značaja, da bi spravile delavstvo nazaj v položaj, v katerem je bilo pred stoletji. Prostost delavca da dela in da opusti delo in da si izbira pogoje, ob katerih hoče delati, vse te težko pridobljene pravice delavstva so se prezirale in tepale. Nemški mogotei so s pretnjo smrtno kazni silili belgijske delavce na sovražno delo; tisti, ki bi vpriču tega ostali ravnodušni, ne bi zaslužili, da se imenujejo organizirane delavce.

Georgijci in Kavkaz

Pred kratkim je prišla vest, da se je, kakor v mnogih drugih ruskih krajih, tudi na Kavkazu pričelo gibanje za avtonomijo in da je Kerenski naklonjen izpolnitvi te želje. Ta vest je upozorila zunanji svet na Kavkaz, ki je v splošnem malo znan, pa spada vendar med najzanimivejše kraje zgodovine in moderne Rusije.

Na Kavkazu je 1.350.000 Georgijcev, ki predstavljajo polovico skupnega prebivalstva. Ti Georgijci so veliki aristokrati dežele in po vsej pravici so lahko ponosni na svoje prednike. Nekateri etnologi izjavljajo, da je to plemo starejšo od Egiptčanov, dočim pripovedujejo njih lastne legende, da so potomci Thargamosa, pravnuka Jafeta, sina Noeta.

Georgijske ženske so bile dolga stoletja znane in slavne radi njih nenavadne lepote, dočim so moški takorekoč največji gidalini vsega sveta. Moški so visokorasi in atletični postav in naravna vitkost okrog pasa se je še povečala vsled navade, da nosijo svoje pasove tako ozko stisnjene, da je vsled tega ovirana celo njih hoja.

Ženske imajo ponavadi voljke oči, delikatno telo, majhne roke in noge ter izobilje črnih las, ki jih pa ponavadi pokrivajo s pajčolanom.

Moški, posebno oni nižjih razredov, so zelo nagnjeni k uživanju močnih vin, ki rastejo v njih deželi ter se poroča, da je redna dnevna porcija za vsakega poljskega delavca pol galone te močne pijače.

Dočim je tatvina skoro nepoznana med Georgijci samimi, je najti v visokih gorah in prelazih roparje, ki lahko postanejo precej nevarni neoboroženemu potniku, tembolj, ker ima ta gospoda navado vzeti žrtvi ne le vse vrednostne predmete, temveč tudi vso obleko, nakar potnik lahko v Adamovem kostumu nadaljuje svojo pot.

Georgijci so uživali svojo največjo slavo ter svoje največje blagostanje za časa kraljice Thamar, ki je vladala od 1184 do 1212. Ta nadarjena vladarica se je poročila z nekim ruskim princem ter tako povzročila, da so se pričeli Moskoviiti zanimati za to deželo ter se vmešavati v nje ne notranje zadeve. Stvar je dospela do svojega

viška v zadnjem letu osemnajstega stoletja, ko se je Jurij XIII. odpovedal svojemu prestolu v prid ruskega carja Pavla.

Tri leta pozneje, 1802, je proglasil car Aleksander Georgijo za rusko pokrajino.

Poteklo je veliko število let in videti je bilo kot da so Georgijci popolnoma zadovoljni s svojimi novimi gospodarji v Petrogradu, in stari Dumas, sloviti francoski romanopisec, je označil za dejstvo, da so Georgijci lahkostrejni sužnji, ki so veseli celo v suženstvu.

V novejših časih pa je kazal georgijski narod neki nemir in georgijski listi, pisani v domačem jeziku, so širili znanje o starih tradicijah ter podpirali gibanje, da se enkrat za vselej konča z ruskim vplivom in z rusifikacijo georgijskega naroda.

To razpoloženje je postajalo od časa do časa še veliko močnejše vsled kratkovidne politike zastopnikov in namestnikov carja, ki so skušali potlačiti in uničiti naravno razpoloženje tega naroda in njega šege, kot je na primer navada georgij-

skih delavcev, da pojo, kakor so zaposleni na poljih in vinogradih. Te prepovedi so sicer kaj kmalu opustili, kajti spoznalo se je, da zastaja delo, če se prepove delavcem petje. Enako je bilo tudi z drugimi šegami, toda v splošnem so generalni gubernatorji in carski uradniki kolikor mogoče skušali zatirati georgijsko narodnost, kakor tudi narodnost raznovrstnih drugih, večinoma mohamedanskih plemen v tem kraju.

Revolucija prinaša tudi na Kavkaz svobodo in s tem možnost za boljši razvoj ondnotnih plemen.

Iz Amsterdama poročajo: V četrtek so se ponovili krušni izgredi v Duesseldorfu na Nemškem. Ženske in mladina je napadla prodajalnice in pobrala živež kar ga je bilo dobiti. Izgredniki so odnesli veliko množino alkoholčne pijače in poškodevali prodajalne. Vojaki poveljnik v dotičnem okrožju je sklical izredno vojno sodišče in pozval na pomoč vojaštvo, ker policija ni bila kos izgrednikom.

Kam gre razvoj kapitalizma?

Ako se hočemo temeljito prepričati, kako deluje in se širi kapitalizem, tedaj pogledimo v statistiko, ki pojasnjuje obseg različnih obratov. Statistika je prav posebno poučna tedaj, če primerjamo števila iz različnih let. Številke kažejo razvoj različnih razredov, prorokujejo enemu razredu pogin, drugemu napredek. Razvoj kapitalističnega gospodarstva se v nobeni drugi evropski državi ne more tako zasledovati kakor na Nemškem, kjer se je kapitalizem vgnedel primerno, ma pozno, šele v drugi polovici 19. stoletja, a se potem pričel razvijati v najhitrejšem tempu. V naslednjem podajemo nekaj števil iz nemške statistike, ki so značilne za učinek kapitalističnega razvoja in ki veljajo tudi preko nemških meja.

Nemčija je štela prebivalcev 1. 1855 36.1 milijonov, leta 1875 42.5 milijonov, leta 1895 52 milijonov, leta 1905 60.3 milijonov, leta 1910 64.8 milijonov.

Število novorojenecv pada relativno počasi od leta do leta, a še hitreje pada število smrtnih slučajev, tako da je prebitok stalen.

V zadnjem desetletju je bilo vsako leto rojenih 2 milijona, umrlo je 1,200,000 oseb, prebivalstvo se je pomnožilo torek okroglo vsako leto za 800,000 oseb. Kaj pomenijo te številke? Kapitalizem omogočuje življenje ogromne množice, kakor pa so to mogli gospodarski sistemi prejšnjih dob. In ker se zmanjšujejo smrtni slučajji, je to znamenje, da je postala množica zdravjša in da je več odporne sile v njej. Delavec se s pomočjo strokovnih in političnih organizacij dobil vpliv, ki se pozna v zakonodaji, dobili so bolniške blaginje, prisilili vladajoče razrede, da so izpolnili njihovo zahtevo po zavarovanju onemoglih, da dobe matere zadostno varstvo. Čim bolj se uveljavlja socialna politika in čim svobodnejše se smejo gibati delavske organizacije, tem manj smrtnih slučajev je, tem bolj se množi prebivalstvo.

Prebivalstvo v Nemčiji se je razdelilo na različne občine in mesta tako-le: Od 100 prebivalcev jih je živelo leta 1880. v kmečkih občinah do 2000 prebivalcev 58.6, v mestih od 2000 do 5000 prebivalcev 12.7, v mestih od 5000 do 20,000 prebivalcev 12.6, v mestih od 20,000 do 100,000 prebivalcev 7.2; leta 1890 v kmečkih občinah do 200 prebivalcev 53, v mestih od 2000 do 5000 prebivalcev 12, v mestih od 5000 do 20,000 prebivalcev 13.1, v mestih od 20,000 do 100,000 prebivalcev 9.8, v mestih nad 100,000 prebivalcev 12.1; leta 1900 v kmečkih občinah do 2000 prebivalcev 45.6, v mestih od 5000 do 20,000 prebivalcev 13.5, v mestih od 20,000 do 100,000 prebivalcev 12.6, v mestih nad 100,000 prebivalcev 16.2; leta 1905. v kmečkih občinah do 2000 prebivalcev 42.6, v mestih od 5000 do 20,000 prebivalcev 13.8, v mestih od 20,000 do 100,000 prebivalcev 12.9, v mestih nad 100,000 prebivalcev pa 18.9.

Vidimo, da je ves prirastek v mestih. Čim večje je mesto, tem hitreje raste njegovo vprašanje, prečja zadeva socialne politike.

Nemogoči socializem.

Med nasprotniki socializma je precej takih, ki ga odobravajo in bi bili radi njegovi pristaši. Zahteve socializma so jim simpatične, njegove nauke imenujejo lepe, pa vendar so njegovi nasprotniki.

To se sliši sicer kakor nezmisel in protislovje, pa je vendar resnično. Gre namreč za ljudi, ki verjamejo, da bi bil socialistični družabni red v vsakem oziru boljši od kapitalističnega in priznavajo, da bi bil na socialistični podlagi mogoč napredek vsega človeštva kakor na nobeni drugi ne.

Ali — socializem je po njihovem mnenju teorija, ki se ne da praktično realizirati. Preobrat bi bil prevelik. Zato so mogoče le nekatere reforme, socialistični program v celoti je pa neizvedljiv.

Če bi bil ta ugovor opravičen, bi bilo sicer obžalovati, da je tako, ker za človeštvo ne bi bilo nič veselega, ako ne bi moglo doseči tiste podlage, ki je za njegov razvoj najboljša. Socializem pa bi imel kljub temu velike zasluge, ker se tudi manjše socialne reforme ne bi izvedle brez njegovih naukov in njegove agitacije.

Toda vzdihovanje zaradi neizvedljivosti socialističnega programa je sploh nepotrebno; dvom o možnosti praktičnega socializma je veliko bolj teoretičen, kakor socializem sam.

Že v sedanji družbi imamo primerov dovolj, iz katerih se lahko izvaja, da ni socializem nikakršna utopija.

V Zedinjenih državah je pošta vladna. Po vseh počinah se obnaša veliko bolje, kakor če bi bila v privatnih rokah. Občinstvu služi bolje, državni zvezi pa nosi več dobička. S paketno pošto so enake izkušnje.

Poštna služba v Ameriki sicer ni brez vsakega ugovora. Vendar si nihče ne želi, da bi postala privatno podjetje, ker vsakdo ve, da bi bilo tedaj še več pritožb. In njene napake so napake političnega sistema. Če bi v deželi vladalo ljudstvo, bi morala tudi pošta biti taka, kakor jo hoče ljudstvo.

Glavno je to, da more biti in da je pošta vladno podjetje. Tako bi bila brez dvoma tudi razna druga podjetja lahko javna na splošno korist.

V Evropi je telefon in brzojav skoraj povsod državen. V mnogih deželah so železnice državne. Nekatere države imajo monopol za razne konsumne predmete, n. pr. za sol, za tobak, na Ruskem je bil alkohol državni monopol.

Nikomur še ni prišlo na misel reči, da to ni mogoče. Kjer se je kaj podržavilo, so se pač upirali prizadeti kapitalisti, in kričali so o ropu prav tako, kakor če bi jih ekspropriirali socialisti, ne pa njih lastna kapitalistična država. Toda da ker med kapitalističnimi interesi ni popolnega ravnesvaja, temveč prihajajo pogostoma eni z drugimi v navskrižje, se je izvršilo vedno to, kar je bilo v prid večjemu delu kapitala in včasih tudi splošnosti.

Za velika podjetja, ki imajo mnogo blagovnega predmeta, nikakor ni vseeno, kdo kontrolira prevozne naprave, železnice, parobrodne zveze i. t. d. V Ameriki smo videli, da so si razni trusti sami napravili taka prometna sredstva, ker so hoteli postati neodvisni od drugih kapitalističnih skupin.

V Avstriji, Nemčiji, i. t. d. ni bilo to tako enostavno. Večinoma so bile razmere drugačne. Ker pa imajo kapitalisti vpliv na sedanjo državo, katero smatrajo za svojo služabnico, je bilo za velike producente še vedno ugodnejše, če je dobila železnice od njih kontrolirana država v ro-

Komur je ljudsko zdravje pri srcu, bi moral delati za dobra, cena in zdrava stanovanja. Kaj je vzrok temu ogromnemu preseljevanju z dežele v mesta? Ustroj narodnega gospodarstva se je silno spremenil: poljedelstvo zastaja, število onih narašča, ki si služijo kruh v industriji in trgovini in ki se kopirajo v mestih in industrijskih okrajih. To dokazujejo naslednje številke:

Od vsakih 100 prebivalcev se jih je preživljalo leta 1882. s kmetijstvom 42.61, z industrijo, rudarstvom in s stavbinstvom 35.51, s trgovino in prometom 10.02, uradnikov in v svobodnih poklicih je bilo 4.92, samostojnih brez poklica 4.97, z domačimi opravili se je preživljalo, ne da bi stanovali pri delodajalcu 2.07; leta 1895. s kmetijstvom 35.74, z industrijo, rudarstvom in s stavbinstvom 39.12, s trgovino in prometom 11.52, uradnikov in v svobodnih poklicih je bilo 5.48, samostojnih brez poklica 6.43, z domačimi opravili se je preživljalo, ne da bi stanovali pri delodajalcu 1.71; leta 1907. s kmetijstvom 28.65, z industrijo, rudarstvom in s stavbinstvom 42.75, s trgovino in prometom 13.51, uradnikov in v svobodnih poklicih je bilo 5.58, samostojnih brez poklica 8.38, z domačimi opravili se je preživljalo, ne da bi stanovali pri delodajalcu 1.28.

Leta 1907. je bilo na Nemškem 62 milijonov ljudi, od teh je bilo zaposlenih več kakor polovica v trgovini in industriji. Razvoj in ljudski napredek ni torej odvisen od kmetijstva, ki obsega le nekaj nad eno četrtino prebivalstva, temveč od onih, ki so v drugih

ke, kakor če bi na njih izključno vladali njih kapitalistični konkurenti, ki bi se seveda ozirali samo na svoje interese.

Toda še mogočnejše primere nam daje — sedanja vojna.

Ni dvoma, da je velikanski konflikt, ki pretresa ves svet, vseskozi kapitalističnega značaja. In vendar ne morejo države izhajati s kapitalističnimi metodami, temveč se morajo posluževati takih, ki bi jih brez velikega pretiravanja lahko imenovali socialistične.

Države polagajo svoje roke na žito in moko. Najprej so v raznih deželah določili najvišje cene za konsumne predmete. Res je, da je bil to večinoma pesek v oči; vlade so hotele potolažiti nevoljno ljudstvo, kateremu je grozila lakota, ali užaliti niso hoteli kapitalistov. Toda ustanovitev maksimalnih cen je dokaz, da je stvar praktično mogoča; kakor so določile nezadostne, tako bi bile lahko predpisale tudi poštene maksimalne cene.

Ali pri tem poskusu ni ostalo. Vladi so veliko odločneje posegle v privatne pravice, ko so ukazale, kakšna moka se sme izdelavati in kako se mora mešati. Svetost privatne lastnine, tolikokrat naglašana v boju proti socializmu, je s temi naredbami očitno kršena; na njeno mesto se postavlja v državi izražena kolektivna pravica.

Nemčija je šla potem še za korak dalje. Po vsej državi je dala vlada popisati vse žito in vso moko; privatni lastniki so izgubili pravico, da bi po svoji volji razpolagali s to svojo lastnino. Pravico disponiranja si je prilastila država.

Kje je ostalo načelo svete privatne lastnine? Zgledu Nemčije so sledile druge države. In vse skupaj so posegle sčasoma še mnogo radikalneje v individualne pravice. Ne le, kaj se sme prodajati in kako, ampak tudi kaj in koliko se sme kupovati, kaj in koliko se sme jesti, kdaj se je treba postiti itd., so predpisovali oztroma še predpisujejo ukazi.

Država izreka, da so njeni interes v nevarnosti, če nima absolutne kontrole nad živem. Svoje interese pa smatra za sveteljše od vseh privatnih, in zato ravna po njih brez obzira na vsa podedovana in doslej veljavna načela.

Preziranje privatno lastniških pravice ni ostalo le pri živežu. Kjer niso bile železnice že prej državne, so jih vlade tekom vojne vzele pod svojo kontrolo. Enako je Anglija storila z rudniki in premogorovi. V Avstriji in na Nemškem so zaplenili cerkvene zvonove, privatne kotte, lonce, sploh vsak kos bakra, kositra itd.

Strmeti pa more ob teh naredbah le tisti, kdor ni hotel že prej gledati z jasnimi očmi in se ni potrudil, da bi prodril zunanjo skorjo dejanskih razmer.

Pravico privatne lastnine je država že davno poteptala: Če imaš konja, te v vojnem času ne vprašajo, ali ga potrebuješ ali ne. Ako je sposoben za vojaško službo, ti ga država vzame, pa protestiraj, kolikor hočeš. Ako imaš hišo, ti nastanijo vanjo vojaštva, tudi če ostane tebi komaj kot za posteljo. Država lahko militarizira vsa podjetja, v katerih se morejo izdelavati vojne potrebščine.

Država ti vzame sina in tebe samega. Pravico, da razpolagaš s svojo osebo, izgubiš. In to je še občutnejše, kakor pravica posesti.

Ako je vse to mogoče v kapitalistični državi, ki služi le interesom posameznikov, zakaj ne bi bilo mogoče v socialistični družbi, ki bo obsegala splošnost?

Zakaj bi bil socializem nemogoč?

Več kakor štiri petine vseh, ki delajo v industriji, je v odvisnem razmerju. V vseh poklicih tvorijo delavci višje število, naraščajo hitreje nego podjetniki. Število samostojnih z družinskimi člani vred je padlo od 18.84 na 16.9 milijonov, število delavcev se je zvišalo od 24.26 na 32.38 milijonov. Dalje kaže statistika, da se združujejo delavci v vedno večjih obratih. Od 100 oseb, zaposlenih v obrtu, je bilo leta 1882 v malih obratih do 5 oseb 59.1, v srednjih obratih čez 80 oseb 22, leta 1895. v malih obratih do 5 oseb 46.5, v srednjih obratih od 6 do 50 oseb 23.9, v velikih obratih čez 80 oseb 29.6; leta 1907. v malih obratih 37.3, v srednjih obratih od 6 do 50 oseb 25.4, v velikih obratih čez 80 oseb 37.3.

Le za industrijo, rudarstvo in stavbinške stroke veljajo naslednje številke; leta 1882. mali obrati 55.1, srednji obrati 18.6, veliki obrati 26.2; leta 1895. mali obrati 39.9, srednji obrati 23.8, veliki obrati 36.3; leta 1907. mali obrati 29.6, srednji obrati 25, veliki obrati 45.5.

Čim večji so obrati, tem hitreje se razvijajo. Osojbe v pruskih malih obratih se je pomnožilo za 24.4 procentov, v srednjih obratih za 51.7, v velikih obratih (51 do 500 oseb) za 72.1, v obratih z 501 do 1000 oseb za 62.4, in v obratih čez 1000 oseb za 109.8 procentov. V sedmih največjih industrijah je več kakor polovica delavcev uslužbenih v velikih obratih: rudarstvo 380.000 delavcev (96.8%), strojna industrija 789.000 delavcev (70.4%), kenižna industrija 120.000 delavcev (69.8%), tekstilna industrija 734.

000 delavcev (67.5%), izdelovane papirja 134.000 (58.5%), industrija za kamenje in zemljo 404.000 (52.5%), industrija za razsvetljavo, masti itd. 48.000 (52.3%).

Te številke jasno kažejo smer ekonomskega razvoja. Kmetijstvo že dolgo ni več glavna panoga za pridobivanje, industrijsko delavstvo je postalo najmočnejši družabni razred in to je proletariatu veselo oznanje. Nad vsakim dvomom je vzvišeno dejstvo, da tvori delavstvo pretežno večino vsega prebivalstva, da hitreje narašča nego njegovi izkoriščevalci in sovražniki. Ne samo na Nemškem, v vsaki kapitalistični državi zasledujemo slične razvoj. Ako zbudimo še one stotisoče, ki žal še niso spoznali lastnih interesov, ki stoje še izven zavednih ljudi, za zveste sobojavnike, zre proletarska armada lahko z veseljem pričakovanjem v bodočnost.

Sedem stoletij francoskih vojn. V 14. stoletju je imela Francija 43 vojni let, namreč pet let državljanske vojne, 13 na tujih in 25 na lastnih tleh. Petnajsto stoletje ji je prineslo 71 vojni let, namreč 13 državljanske vojne, 15 na tujih in 43 na lastnih tleh.

Največje število vojni let je doseglo 16. stoletje s 85 vojnimi leti. Med temi je 33 let verskih in državljanskih vojni, 44 na tujih in 8 na lastnih tleh. Sedemnajsto stoletje nam kaže 69 vojni let, med temi 6 let verske in 31 državljanske vojne in 52 let na tujih tleh. V

osemnajstem stoletju je bilo 58 vojni let, in v devetnajstem je najti najprej 15 let trajajoče Napoleonske vojne, nato večletne tuje okupacije, Julijsko vstajo, vojno proti Alžiru, belgijsko vstajo, vstajo na jugu, revolucije leta 1848, vojno v Kitajski, Krimu, Italiji, Mehiki in nato nemško-francosko vojno leta 1870-71.

Sedanja vojna traja že tri leta, a je zvezana za Francijo z večjimi žrtvami, kot se jih je morda doprineslo v celem preteklem stoletju.

Tu velja seveda tudi za druge države, ki so zapletene v sedanjo svetovno vojno. Upanje nekaterih, ki menijo, da je to zadnja krvava vojna na našem planetu, je odvisno od tega, kako se sedanje klanje konča. Ena možnost, da se ne ponove več take grozote, je pač. Ako se pod pritiskom revolucionarne demokracije, ki je vstala na Ruskem, sklene mir na taki podlagi, da se preprečijo konflikti za kakšno desetletje, tedaj je mogoče, da se med tem časom delavstvo dovolj okrepča za strmooglavljenje kapitalističnega sistema in za uvedbo socializma.

Mezdno delavstvo.

Delavska mezda ne more biti nikdar tako velika, da bi kapitalistu onemogočila njegovo podjetje in da bi mu odvzela možnost, da živi od svojega podjetja. Zakaj če bi bilo kapitalistično tarnanje nad delavskimi zahtevami po višji plači opravičeno, tedaj bi kapitalist že davno opustil svoje podjetje. Ker pa ustvarjajo delavci s svojim delom kapitalistu večjo vrednost, kakor je njih plača, ne opusti kapitalist vzlic svojemu tarnanju svojega podjetja, ker ima pač dobiček od njega, dobiček, ki mu ga ustvarja izkoriščanje delavstva. V kapitalistični družbi torej delavska mezda nikdar ne more narasti do tiste višine, kjer bi prenehalo izkoriščanje delavca.

Delavec ustvari s svojim delom gotovo vrednost, kapitalist pa mu ne plača za njegovo delo toliko, kolikor je delo vredno, ampak veliko manj. Tisto vrednost, ki si jo kapitalist ohrani od delavčevega dela zase, imenujemo nadvrednost. In ta nadvrednost, ta preostanek je mnogo večji kakor bi kdo sodil na prvi pogled. Zakaj nadvrednost ne obsega samo tistega dobička, ki ostane v rokah kapitalista, ampak še mnogo drugega, kar imenujemo produkcije ali prodajne stroške, zemljiške rento (najemino), obrestovanje glavnicega kapitala, disconto (odbitok) za trgovca, ki odjemlje industriju blago, davke itd.

Vse to odpade od prebitka, ki ga dobi kapitalist s tem, da plača delavcu mnogo manj, kakor pa je vredno njegovo delo. Ta prebitok mora biti torej precej velik, ako se hoče podjetje "rentirati"; zategadelj v današnji kapitalistični družbi delavska mezda nikdar ne more tako narasti, da bi dobil delavec samo približno toliko, kolikor je ustvaril s svojim delom.

Kapitalistični mezdni sistem je torej v vseh okoliščinah izkoriščanje delavstva in na tem izkoriščanju se bo temeljil, čeprav si delavstvo pribori višje plače in ugodnejše delovne razmere; temeljil se bo tako dolgo, dokler ne bo konec kapitalističnega družabnega reda in dokler ne zavladajo družbi socializem. Nemogoče je napraviti kraj in konec izkoriščanja, dokler je uredba družbe kapitalistična. Tudi ob najvišjih plačah je izkoriščanje delavca zelo veliko.

Toda plača doseže le malokdaj tisto najvišjo stopnjo, ki bi jo lahko dosegla. Pač pa se čede bliža svoji najnižji stopnji. In najnižjo stopnjo doseže tedaj, kadar ne more delavcu več zadostovati niti za gole življenske potrebščine. Ako delavec ob svojem zaslužku ne le strada, ampak tudi celo lahko od lakote umrje, tedaj se mora vse delo končati.

Med tema mejama plava mezda. Mezda je tem nižja, čim manjša so navadne življenske potrebe delavca, čim več delavskih moči

je podjetniku na razpolago in čim šibkejša je odporna sila delavcev. Splošno mora biti delavska mezda tako visoka, da ohrani delavca zmognega za delo, ali bolje povedano, mezda mora biti tako visoka, da ohrani kapitalistu tisto mero delovnih moči, ki jih rabi za produciranje. Mezda mora biti torej tako velika, da delavcu omogoči, ne le, da hrani samega sebe, ampak da rodi kapitalizmu tudi za delo sposoben naraščaj.

Gospodarski razvoj pa gre v smeri, da se življenski stroški za delavca znižajo, in s tem je dana kapitalistu možnost, da tudi plače zmanjšuje.

Spretnost in moč sta bili za delavca že od nekdanj dvoje neobhodno potrebni lastnosti. Učna doba rokodelca je bila zelo dolga, stroški njegove vzgoje so bili zategadelj veliki. Vedno bolj napredujoča delitve dela in pa razvoj strojne tehnike sta povzročila, da je bila posebna spretnost in pa moč v produkciji vedno bolj odveč. Ta dva čimtelja sta tudi onemogočila, da so se izučene delovne sile nadomestile z neizučeniimi, torej tudi enečejšimi, onemogočila pa sta tudi, da so nadomestovale moške pri delu šibke žene, celo otroci.

Že v manufakturni dobi opažamo ta pojav; z uvedbo strojev v produkcijo pa se je začelo izkoriščanje žen in otrok v najnežnejši starosti kar na delo. To je bilo izkoriščanje najšibkejših izmed šibkih, ki so bili izročeni na milost in nemilost najnezaslišanejšemu gredemu ravnanju in priganjanju. Stroji, ki bi bili imeti biti blagoslov človeštva, so postali v rokah kapitalističnega izkoriščanja njega prokletstvo.

Mezdni delavec je moral prej že v interesu kapitalista zaslužiti toliko, da je preživel sebe in svojo rodbino. Zdaj pa ne dela le delavec sam, ampak brezobzirni kapitalistični sistem vprega tudi njegovo ženo in njegovo dečo v težki jarem izkoriščanja. Zategadelj ohrani proletarčeva družina sposobnost za delo tudi tedaj, če ima oče manjšo plačo, ker vsi skupaj vendarle zaslužijo tisto svoto, ki je neobhodno potrebna, da proletarec ne umre lakote. Razen tega daje delo žen in otrok kapitalistu tudi ta dobiček, da so žene in otroci slabotnejši v odporu kakor moški, torej se dajo tudi brezobzirneje izkoriščati.

Žensko in otroško delo zmanjša odporno moč delavca in poveča delavski trg, obenem daje kapitalizmu možnost, da plačuje delavcu še manjšo plačo.

Vse izkoriščanje ima svoj izvir v tem, da se daje delavcu manjša plača, kakor je vredno njegovo delo. In dokler bo obstajala kapitalistična privatna lastnina, ne bo in ne more biti konec izkoriščanja, pa naj da podjetnik delavcu še tako visoko plačo. Šele ko zavladajo v človeški družbi socializem, bo delavec v resnici prejel vsjo plačo za svoje delo.

Upton Sinclair o Vojni

Ameriški pisatelj Upton Sinclair, eden izmed tistih, ki so zaradi svojih pogumnih spisov znani tudi po tujih deželah, Upton Sinclair, na katerega je bila ameriška socialistična stranka ponosna, izstopil iz nje.

Vzroke tega koraka je navedel v pismu, ki ga je poslal lokalni organizaciji v Pasadeni, Cal., kateri je pripadal.

Pismo se glasi:

Sodrug!

Sprejete takozvane večinske izjave z oziroma na vojno in militarizem na splošnem glasovanju z 12 proti 1 glasu, me je dovedlo do nelanke in globoko občutne odločitve. Odklevali čas, ki sem ga prebil v Evropi, sem bil šestnajst let neprenehoma član stranke, in v tem času sem posvetil svojo energijo njeni zgradbi. Sedaj smatram samega sebe v najvažnejših in aktualnih zadevah tako izven soglasja z njenimi člani, da bi pomenilo ostati še nadalje v stranki varati oboje — stranko in samega sebe.

Ves čas svojega članstva sem bil agitator proti vojni. Pred devetimi leti sem izdal glede na vojno manifest, v katerem sem priporočal, naj bi socialistične stranke po vsem svetu sprejele **PROLETAREC**

TOMIC tivojni program in mu posvetile posebno agitacijo na ta način, da bi se sporazumele, da se priredijo vstaje in splošne stavke, bodisi da se odvrne napoved vojne ali da se vojna ustavi, ako je že v teku. Moje mnenje je bilo, naj bi člani v tem oziru držali svojo besedo, z namenom seveda tudi, da bodo sklepali mir delavei raznih držav sami.

Toda odmev mojega predloga v socialističnem gibanju mi je prinesel globoko razočaranje. V Ameriki je bil edini socialist, ki se lahko reče, da je iz prednjih vrst in je bil pri volji podpisati manifest — Charles Edward Russell. Strankino vodstvo je bilo brez izjeme proti takemu manifestu. Spominjam se, da je Morris Hillquit izjavil, da bi vsled take sugestije ameriški socialisti, ki jim ne preti nobena vojna nevarnost, in bi hoteli vplivati na stališče evropskih socialistov s te strani padli, pri njih v slabo luč.

Prigovarjal sem, da nam daje ravno dejstvo, da smo tako srečni in da nimamo vsled dedne ljubosumnosti in nezaupnosti Evrope neposredne vojne nevarnosti najlepšo priliko in nam celo nalaga dolžnost, da poskusimo posredovati; toda moje prigovarjanje je bilo zastoj. Sedaj opazim z velikim začudenjem in razočaranjem, da si ravno tisti ljudje, ki so pred devetimi leti nasprotovale nameravanemu programu splošne stavke kot sredstvu za preprečitev vojne, sedaj glasovali in da zagovarjajo takozvano večinsko izjavo, ki zahteva celo bolj ekstremne ukrepe v akciji, in sicer v času, ko je dežela v vojni, in ko je popolnoma jasno, da socialisti v sovrzanih deželah ne kažejo niti najmanjših znakov, da bi se poslužili takih protivladnih načinov.

Zadnje dejstvo je posebne važnosti, kajti ako naj splošna stavka uspe, jo je treba prirediti v vseh prizadetih državah. Ako ostanjejo socialisti ostalih držav pasivni, in prepuščajo svojim vladarjem, da jih oborožujejo in vežbajo za vojno, kakor se je to zgodilo v Nemčiji, tedaj je prigovarjanje za splošno stavko v ostalih državah ne le neplodno, ampak zločinsko.

To so bili argumenti, ki sem jih slišal pred devetimi leti, ko sem poslal v Evropo dotični manifest. Socialisti in delavei v Angliji so bili zelo zainteresirani vanj. Začeli so ga izdajati v stotosekih izstih; istotako so storili socialisti in sindikalisti v Franciji in Italiji, toda v eni deželi ni zadeva dobila odmeva, češ, da ni mogoče ničesar storiti; ta dežela je bila Nemčija. Neki nemški socialistični urednik, katerega imena nočem navajati, ki pa je priznan kot duša socialističnega gibanja v Nemčiji, mi je pisal več pism o manifestu. Pisma še hranim. Njih zmisel je bil, da bi razširjanje mojega manifesta pomenilo izdajstvo, zato se ne bo poskušalo s cirkulacijo. V Nemčiji je bilo namreč vkoreninjeno mnenje, da bi bilo vprašanje splošne stavke v vojni neplodno, ker bi se slišali samo zagovorniki ene strani ne pa tudi druge.

Ko sem bil v Evropi in sem govoril o tem vprašanju z raznimi socialističnimi voditelji, so se vsi izrekli, da prihaja vojna nevarnost iz Nemčije; tako se je izrekel n. pr. Hervé, ki je šel radi svoje protimilitaristične propagande v zapor. Spominjam se, kaj je rekel o Lederbourju, enem od najbolj radikalnih nemških socialistov, da je na zadnjem soc. mednarodnem zboru dejal, da je vzrok, da so Ramsay MacDonald in drugi angleški delavski voditelji za mir, ker smatrajo, da je njih dežela dekadentna. Govoril sem z Angleži — s Thom Manom, ravno ko je prišel iz zapora, z John Burnson, Hyndmanom, in eden kakor drugi je naglašal, kako se Nemčija militarizira in oborožuje in kako malo nemški sodrugi store za nasproten nastop, in kako malo nade je, da bi to storili v bodoče.

Odsel sem v Berlin, da se prepričam in tam o zadevi govorim sam. Moja misel, da je splošna stavka — eno najboljših sredstev proti vojni, je bila v meni še vedno neomejena; toda ko sem govoril z vodjami nemške socialistične stranke, sem spoznal, da so bili glede te taktike radikali in konservativi enakega mišljenja; namreč, da bi bila stranka v slučaju, da bi hotela preprečiti vojno, ki je želi vlada, brezmočna — in tak poizkus bi rodil v štiriindvajsetih urah uničenje stranke. Dopovedoval sem, kaj pomeni oboroževanje in njega mirno prenašanje za druge narode, ki so v tem slučaju primorani oboroževati se — in to so potrdili. Najboljše, kar so mogli reči v prilog, je bilo to, da pride po vojni, in posebno **po izgubljeni vojni čas sanje**.

Držimo pred očmi zadnji citat, ki ga doslovno citiram iz pisma, ki mi ga je pisal eden voditeljev nemške soc. demokratične stranke: "**po-sebno po izgubljeni vojni**". Ako nemški strankini vodje sedaj nasprotujejo mojemu stališču, jim lahko mirne vesti rečem, da zavzemam tisto stališče, katero so meni sami predpisali leta 1913. Če je nemška vlada divja bestija, potem je gotovo dolžnost ostalega sveta, da se organizira in to bestijo priklene ter tako osvobodi nemške socialiste in ostalo ljudstvo.

Mi smo bili presenečeni vsled heroičnih poizkusov Karla Liebknehta, velikega moralnega vodje, ki ga je rodila sedanja vojna v Nemčiji. On rebelira proti svoji vladi in mi bi ga radi posnemali. Toda kako? Kaj naj storimo? Ali naj ga morda posnemamo na ta način, da rebeliramo proti svoji lastni vladi? Primera je vabljava in bi

se jo izplačalo poiskati, da obstoji moč mišljenja v odkritju razlik reči, ki izgledajo na prvi mah enake. Morski kit izgleda n. pr. kakor riba, toda ko ga pregledaš natančneje, vidiš, da je bolj podobna kravi nego ribi; netopir izgleda kakor ptič, toda v resnici je miš, itd. Čisto lahko je reči enostavno, da so vse kapitalistične vlade enake in da se mora vsled tega napram vsem nastopati enako. Sprejete take formule odvrne potrebo mišljenja, in kdor ji sledi — ga dovede v ječo — kakor je dovedla v ječo Liebknehta. Toda ali se ne izplača vpoštevatii idejo, da se pomaga Liebknechtu poraziti tiste, proti katerim se on bori? Mi sicer ne vemo, kaj bi svetoval sam, toda pismen nasvet imam od pokojnega Avgusta Bebla, najbolj izkušenega vodje nemške socialne demokracije, ki je rekel, da kdor želi osvoboditev nemškega naroda, mora želeti Nemčiji vojni poraz, da se zlomi ugled vladne kaste v Nemčiji.

Moje difference z vami, sodrugi, si ne morem drugače razlagati kakor na ta način, da sem jaz živ v Nemčiji in da poznam nemški jezik in literaturo, dušo in ideale njegovih vladarjev. Posvetivši mnogo let študijam ameriškega kapitalizma, kakršen je v svojem bistvu v področju mearskega in premogarskega trusta, nisem sleg za te nedostatke; valse temu moram reči, da je na vse zadnje razlika med gospodujočim razredom Nemčije in Amerike kakor razlika med sedemnajstim in dvajsetim stoletjem. Po zapadu naletim na ljudi, s katerimi govorim in ki nimajo najmanjšega pojma, kaj je pruski gospodujoči razred. Oni naglašajo nemško modernost, zmisel za uporabo vede itd. — pri tem pa popolnoma pozabijo, da so ravno te reči tisto, vled česar je ta razred nevaran — bestija z možgani inženirja.

Tako informirani naštevajo očetovalsko skrb, ki jo ima ta razred za delavce, ne da bi se zavedali, da dela vsak farmar, ki redi svojo živino za klavnico, enako iz enakega nagiba.

Ampak vprašanje demokracije — mi pripovedujejo — se ne more uravnovati in reševati s silo; nobeno vprašanje — pravijo vsi moji pacistični prijatelji — se ne more rešiti s silo. In to pripovedujejo v deželi, kjer je bila izvojevana civilna vojna in rešeno vprašanje o suženstvu in razkolu! Meni je z ozirom na to mogoče govoriti s posebno gotovostjo, kajti vsi moji predniki so bili z juga in so se bojevali na strani rebelov; (da se suženstvo obdrži. Op. ured.) jaz sam sem živ va priča, da je sila dejstvo, s katerim se rešujejo vprašanja, če se rabi inteligentno. Če bi civilna vojna ne bila izvojevana, in če bi Horace Greeley in drugi pacifisti bili mogli doseči premirje, bi bilo čisto lahko mogoče, da bi bil jaz danes lastnik sužnjei in agitator sužnodsstva.

Čisto gotovo je, da bi bile v tem slučaju danes na vsaki strani Mason in Dixon črte stalne armade, ki bi štele na milijone mož, v Mehiki in Južni Ameriki evropska cesarstva, da bi bile v tej deželi in Canadi evropske intrige in alianse in da bi se udeleževala Sever in Jug v tej vojni kot nasprotnika. V istem zmislu — ako se dovolj, da zmaga Nemčija v tej vojni — in soglasno z duhom njenega vladnega razreda pomeni "dobiti vojno" toliko, da se prepreči zlomiti avtokracijo centralnih sil, Nemčije, Avstrije, Bolgarije in Turčije, — tedaj ne kaže drugo, kakor pustiti za prihodnjih štiriindvajset do trideset let vse dru-

go na stran, pa se pripravljati samo za obrambo, da obvarujemo demokratska načela. To je, kar vidim z jasnimi očmi v bodočnosti, in zakaj naj — ako to vidim — ne opozorim na to ameriški delavski razred?

Trdim torej, da se mora sedanja vojna voditi tako dolgo, dokler ne postane nemška in avstrijska vlada popolnoma demokratična; zato trdim, da je vsaka agitacija za mir, pa naj se vrši že vedoma ali nevedoma, ki ne vključuje te zahteve, hoté ali nehoté pronemška. Ugovor, da nimamo pravice reči pod kakšnimi razmerami naj živí nemški narod, je brez vsake moči. Nemci niso svoječasno nič pomišljali, da vodijo s Francijo vojno, da se uvede tam republika, ker so bili prepričani, da bo v republiki teže delati za militarnem nego v monarhiji; sedaj je na dlani, da mora svet storiti isto za Nemce in to iz istih razlogov.

To so vzroki, sodrugi, da vam ne morem slediti v vaši izjavi, ki pravi, da je to "najbolj nepravilna vojna v zgodovini", ali vašemu stališču z ozirom na splošno ljudsko opozicijo proti vojnemu vpisovanju. Toda nikar ne mislite, da sem odšel z vsemi paketi h kapitalističnemu sistemu: Mnogo, zelo mnogo velevažnega dela čaka radikalne sile, da ga izvrše v sedanji krizi. Izposlovati imamo jasno izjavo od strani zaveznikov glede na pogoje pri sklepanju miru, da ne bodo vsebovali nobenega znaka imperializma od strani Anglije, Francije ali Italije. Dalje imamo skrbeti da se izkorišče valem doma ne posreči naprtiti vojne stroške na bodoče generacije delavcev potom izdanih bondiv. Vzdrževati imamo boj za dostojno življenje delavcev. V teh in tisoč drugih rečeh smo potrebni — in če se postavljamo na anarhistično stališče, da so vse vlade enako slabe, in da je treba postopati napram vsem enako, si to delo onemogočimo.

Kar mi je bilo mogoče storiti v stranki, sem storil. Svaril sem, naj se ne sprejema "izjava večine", toda zaman. "Appeal to Reason", za katerega sem nepretrgoma prispeval s spisi vseh šestnajst let, je zavrnil rokopise in ni hotel seznaniti svojih čitateljev z mojimi idejami; odklonil je celo tisk "izjave manjšine". Spominjali se boste, da je lokal Pasadena sprejel glede tega protestno resolucijo in jo poslal "Appeal to Reasonu", toda tudi to ni nič pomagalo. Sedaj prihaja vest, da so "Appeal to Reason", "American Socialist", "The Masses" in "International Socialist Review" ustavljeni. Skoraj ves strankin tisk je malone uničen — ravnotako, kakor bo čez čas organizacija sama uničena, če bo poskušala udejeviti program, katerega je sprejela z namenom, da se s pomočjo množice zaustavi vojno vpisovanje. Enkrat prej v Ameriški zgodovini se je ljudstvo postavilo proti vojnemu vpisovanju — na new-yorskkih ulicah, in vsak študent zgodovine ve, kako se ji je godilo od strani največjega despota in "uničevalca" človeške svobode — Abrahama Lincoln.

Moj namen je delati za socializem z vsemi močmi tudi za naprej, in ko bo ta kriza končana in pride pruski sistem dovolj daleč — se morda povrnem in vas vprašam, če me sprejmete zopet v svojo sredo. Takrat boste lahko izrekli, da li me sprejmete ali ne.

Vaš za socialno revolucijo.

Upton Sinclair.

Grške Zahteve

Ko je Trepov v ruski dumi izjavil, da se Rusija bojuje za Carigrad in da ji je ta obljubljen od zaveznikov, je mislil, da bo s to izjavo podžgal rusko bojevitost in navdušil narod za svojo vlado. Odmev negovega prerokovanja ni bil niti senca tega, kar je pričakoval. Ne le to. Njegov učinek je bil ravno nasproten. Kmalu je bilo jasno, da ni ruskega narodu prav nič za Carigrad.

S svojim govorom je Trepov napravil vtisk, da vodi Rusija osvojevalno vojno, in to je le pospešilo revolucijo. Kajti ruski narod ni hotel osvajanja in da danes noče.

Trepov je bil srečen, da je padel, preden je izbruhnila revolucija. Njegov naslednik knez Gallien je doživel. Tudi njegov vojni program je bil osvajanje in ko je s carstvom padla vsa avtokracija, je revolucija takoj izjavila, da se bojuje le zase, ne pa za imperializem. Nova ruska vlada soglasno z delavskim in vojaškim svetom je glasno povedala, da ne mara nikakršnega Carigrada.

Toda carigradsko vprašanje ni s tem spravljeno s sveta. Po padu kralja Konstantina se je Grška pridružila zaveznikom, in sedaj prihaja iz Pariza poročilo, da ne zahteva Grška nič manj kakor Carigrad in Dardanele za svojo udeležbo v vojni.

Zedinjene države so dale Rusiji zopet 75 milijonov dolarjev posojila. To pomeni, da ni Rusija tako na robu propada kakor govore kajzerjevi in nazadnjaki. Prvo posojilo Rusiji je znašalo \$100,000,000. Večina posojila je šla za železniški material.

Francija je dobila 60,000,000 posojila, Belgija je dobila njen tretji mesečni obrok \$7,000,000. Do sedaj je dobila od dovoljenih \$45,000,000 posojila \$22,000,000. Zavezniki so do sedaj dobili od Združenih držav \$1,523,000,000 posojila, ali več kot polovico od \$3,000,000,000.

Iz Madrida je prišlo poročilo, da je grof Romanones, bivši ministrski predsednik in španski Rockefeller, organiziral novo politično stranko, ki ima za svoj program vojno na strani zaveznikov. Romanones je neki izjavil, da je situacija na španskem zelo resna in vojna bi bila edina pomoč, ki jo reši. Po njegovem mnenju se no-

Naravno je, da našteva Grška svoje "pravice". Vsak ropar najde kakšne "pravice" za svoj rop. Tako ima Grška baje "historično, gospodarsko, trgovsko in geografično" pravico do Carigrada.

Na ta način bi lahko našteali še cel kup "pravice". Na primer klimatično, literarno, sanjsko itd. Te "pravice" bi bile namreč prav toliko vredne, kolikor tiste, ki jih našteva. In na taki podlagi, kakor se Grška postavlja nanjo, bi vsaka država lahko našla pretveze, da bi zahtevala ves svet.

Predvsem je treba konstatirati, da vise vse pravice, na katere se sklicuje Grška, v zraku; to se pravi, da to sploh niso nikakršne pravice.

Prva pravica, na katero se Grška sklicuje, je "historična." To naj bi pomenilo, da je Carigrad nekoč bil grški, zato naj bi torej zopet postal grški.

Nekoliko resnice je na tem, da je nekdanj bil grški, dasi tudi ta resnica ni popolna. Carigrad je bil svojčas macedonska last. V hojih, ki so sledili smrti Aleksandra Velikega, je izginila grška samostalnost in vsa Grška in Macedonija je postala rimska pokrajina. Potem je Bizane, ki je dotlej bil le majhno mesto, v času Konstantina po-

tranje reforme lahko izvrše, ne da bi bilo treba odpraviti monarhijo.

Grška vlada je ugodila prošnji Srbije in dovolila, da se začasno nastani srbska vlada v Solunu.

Louis Raemaeker, glasoviti nizozemski karikaturnist, ki je prišel v Zedinjene države, pravi, da sta na Nizozemskem le dva sloja, ki simpatizirata s kajzerjem. Prvi so nazadnjaki, ki upajo, da bo zmaga kajzerjeva vrgla demokracijo za tristo let nazaj, in drugi so pešiča takih, ki žive ob dobičku iz Nemčije. Večina nizozemskega naroda pa nima simpatije do kajzerja.

Iz Budimpešte javljajo, da je ogrski ministrski predsednik, grof Esterhazy dejal v ogrskem parlamentu: "Mi vodimo obrambno vojno in aneksije niso naš cilj. Poleg našega mirovnega

stal glavno rimsko mesto, "Novi Rim," ki se je pa v splošni rabi kmalu prekrstil v "Konstantinopol." Potem, ko je razpadlo rimsko cesarstvo, je ostal Carigrad glavno mesto "vzhodno-rimske države." Ta sicer ni bila "rimska" v narodnem zmislu, pa tudi grška ne, ampak je obstajala iz najraznovrstnejših narodov. Niti po monarhičnem principu se ta doba po pravici ne bi mogla imenovati grška, kajti vladarji vzhodno rimskega cesarstva so prihajali iz različnih narodov, dokler ni prišla z Vasilijem macedonska dinastija na tron. Ko je ta rod izumrl, so se zopet vrstile razne familije. V času križarskih vojn in splošnih zmed je nekaj časa vztrajalo "latinsko" to je katoliško cesarstvo. Vladali so tuji vladarji kakor Flanderčana Balduin in Henrik, Peter de Courtenay, Robert itd.

Naposled so Turki osvojili Carigrad. To je bilo leta 1453. in od tistega časa pa do danes ni najti niti drobtine v zgodovini, ki bi utemeljevala grško zahtevo po Carigradu.

Kakšna je gospodarska pravica Grške do Carigrada? Menda ta, da bi bila Grška bogatejša, če bi bil Carigrad njen. Ali to ni nikakršna pravica, ker bi bila vsaka dežela bogatejša, če bi se ji dodalo nekoliko velikih in bogatih mest in z ena-

manifesta izjavljamo, da smo pripravljani za časten mir in sporazum z zavezniki."

Grof Tisza pa je dejal v zbornici, da z ozirom na vojne cilje, mirovne pogoje in trden obstoj alijance vlada popolna harmonija med nemških rajhstagom in ogrskim javnim mnenjem.

Kadar govori Tisza, tedaj ne sme manjkati hinavščine. To je tako staro kakor Tisza sam.

Iz Dublinu poročajo: Prvič v zgodovini Irske imajo zdaj Irci priložnost, da sami rešijo vprašanje "home rule", za katero se bojujejo že 600 let. Zadnji teden je bila otvorjena v Dublinu konvencija za irsko avtonomijo. Navzočih je okrog sto delegatov, ki predstavljajo vse politične struje na Irskem, izvzemši rebelne organizacije Sinn Fein, ki noče poslati delegatov. Konvencijo je odprl Henry E. Duke, vrhovni tajnik za Irsko.

ko pravico bi tudi vsaka država lahko zahtevala kaj takega.

Trgovska pravica je sama po sebi smešna reč, kajti če vodi kakšna dežela trgovino z drugimi kraji, vendar ne sledi iz tega, da ima pravico do njih.

Kar se pa tiče geografične pravice, je stvar ravno taka. Carigrad je v bližini Grške, to je vse. Toda Carigrad je najbližji Turčiji, ker je njen del. In Turčija ima do Carigrada več historičnih, gospodarskih in trgovskih pravic, nego jih ima Grška. Če bi pa že bilo tako, da bi morala evropska Turčija izginiti, bi bila Bolgarska še vedno bližja Carigradu, kakor Grška.

To menda čutiijo sami v Atenah in zato prihajajo z neumno zahtevo, da se mora Bolgarska "kaznovati" in v ta namen razdeliti med Srbijo in Grško. Ta zahteva ne pride iz kakšnega "moralnega" načela, ampak odtod, da ne pride Grška drugače do Carigrada, kakor če pogoltne cel kos Bolgarske ob Egejskem morju.

Ampak če se vodi sedanja vojna za demokracijo in če ima vsak narod sam odločati o svoji usodi, tedaj položi grška vlada svoje zahteve lahko na led, ker so protinarodne in protidemokratske.

Iz Londona poročajo: Reginald McKinna, bivši vladni zakladničar, je dejal, da bo čez nekaj mesecev stala vojna Anglijo \$40,000,000 vsak dan. Dnevni vojni izdatki znašajo danes 34 milijonov dolarjev in stroški so vedno bolj veliki. Bonar Law je pred kratkim predložil zbornico načrt za novo vojno posojilo v svoti \$3,250,000,000. Londonsko časopisje komentira to posojilo z nekakim nemirom. Bonar Law pa izjavlja, da ne bo Nemčija nikdar premagala Anglije finančno, zlasti zdaj ne, ko imajo zavezniki finančno pomoč iz Združenih držav.

Bivši dopisnik iz Bukarešte, Leo Lederer, je priobčil 8. maja v "Berliner Tageblattu" dopis z Dunaja, v katerem povdarja v zaviti obliki avstrogrške pogoje za slučaj, da bi se monarhiji posrečilo, da bi dosegla od Rusije čim preje mir. Lederer prav.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA

PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1902.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

PREDSEDNIK: Ivan Prostor, 6120 St. Clair Ave. Cleveland, Ohio.
PODPREDSEDNIK: Josip Zorko, R. F. D. 2, box 113 West Newton, Pa.
TAJNIK: Blas Novak, 20 Main St., Conemaugh, Pa.
POMOŽNI TAJNIK: Andrej Vidrih, 170 Franklin Main St., Conemaugh, Pa.
BLAGAJNIK: Josip Zele, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
POMOŽNI BLAGAJNIK: Frank Pavlovčič, b. 647, Forest City, Pa.

NADZORNICI:

1. nadzornik: Ivan A. Kaker, 207 Hanover St., Milwaukee, Wis.
2. nadzornik: Nikolaj Povše, 1 Crab St., Numrey Hill, N. S. Pittsburgh, Pa.
3. nadzornik: Frank Kaučič, b. 73, Dunlo, Pa.

POROTNIKI:

1. porotnik: Anton Lavriš, box 8, Yukon, Pa.
2. porotnik: Frank Bavdek, 6303 Glass Ave., Cleveland, Ohio.
3. porotnik: Anton Welby, box 53, Superior, Pa.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. Kera, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POMOŽNI ODBOR:

Martin Jager, Conemaugh, Pa.
Ivan Grančner, 546 Rossel Ave., Johnstown, Pa.
Stelan Zabrie, Conemaugh, Pa.
Ivan Suhadilnik, Box 253, South Fork, Pa.
Ignje Pečjak, 287 Cooper Ave., Johnstown, Pa.
Frane Pristavec, Conemaugh, Pa.

GLAVNI URAD v hiši št. 20 Main St., Conemaugh, Pa.

Uradno Glasilo: PROLETAREC, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

Členova društva, osiroma njih uradniki, so uljudno prošni, pošiljati vse
dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar na se pošilja
edino potom Poštinih, Expressih, ali Bančnih denarnih sakaznic, nikakor pa ne
dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja
potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Conemaugh
Deposit Bank, Conemaugh, Pa., in tako naslovljene pošilja z mesečnim poročilom
na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opaziš družveal tajniki pri poročilih glavnega tajnika kako
pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v pri-
hodnje popravi.

Cleveland, O.

Dopisi.

Pullman, Ill.

"Trebanjska dolina" št. 83, S. D. P. Z., Cleveland, O., ima vsako tretjo nedeljo v mesecu svojo redno mesečno sejo ob 10. dopoldan v Grdinovi dvorani št. 2. — Predsednik: Jacob Čerulnicar; tajnik: Louis Grčar; blagajnik: Anton Kašič.

Tatinske podgane.

Mlada dama, ki je bivala pri neki rodbini v Rimu na daljem posetu, je pogrešila nekega dne svoj zaročni prstan. Dejala je, da ga je položila zvečer na nizko nočno omarico, ki je stala ob vznožju njene postelje; ko pa ga je hotela zjutraj nataktniti, ga ni bilo več. Sum je padel na sluhač, toda izvedeli niso ničesar. Minilo je bilo skoraj leto dni, ko najde kuharica v jedilni shrambi mrtvo podgano, ki je imela okrog vratu izgubljeni zaročni prstan. Oklepal je vrat tako trdno, da ni preostalo nič drugega kakor odbiti podgani glavo, da so mogli sneti dragoceni obroč. Edina mogoča razlaga tega čudnega slučaja je, da so podgane zvele prstan z nočne omarice ter ga odnesele v svojo luknjo, kjer je vtaknila ena najmlajših glav vanj, pa je mogla več izdreti. — Zanimivo je tudi sledeči slučaj, v katerem vsaj ni padel sum tatvine pa nedolžnega človeka: Anglež je potoval pred par meseci po inozemstvu; tako se mu je primerilo nekoč, da je moral nočevati v španjolski vaški gostilni. Uredili so mu dve sobi, da bi se počutil kolikor mogoče domače. Edina dragocenost, ki jo je imel takrat pri sebi, je bila demantna kravatna igla, ki ga je stala svojih tisoč kron; položil jo je zvečer na mizo. Drugo jutro je bila izginila igla brez sledu, in vse iskanje je ostalo brez uspeha. Potnik je sklenil, da zamoli svojo izgubo in da bo sam svoj detektiv. Ko je ležal drugo noč v svoji postelji in premišljal o izgubi, so skakale po tleh podgane; prišlo mu je na um, ali niso morda one odnesele igle. Vstal je, odrezal kos sveče in navezal vosek na dolgo nit; nato ga je položil na tla, nadejaje se, da zavlečejo podgane to vabo v svoje gnezdo, on pa dobi tako priliko, prepričati se, ali so ukradle njegovo iglo ali ne. Ko se je prebudil, ni bilo sveče nikjer, odvitala nit pa je vodila v sosednjo sobo; tam se je našlo za omaro podganje gnezdo, in med mnogimi rečmi, ki so jih bile podgane zavlekle vanj, je bila tudi igla, ki je izginila tako zagonetno.

Zaklad na reveževem vrtu.

Iz Petrograda poročajo sledečo zanimivo vest. Nek ubog delavec, ki je živel v veliki revščini, po imenu Timofijev, je kopal v svojem vrtu ter naenkrat zagledal v svitu solca nekaj blesketati v zemlji. Kopal je in kopal dalje ter izkopal na dan plast zlata. Strokovnjaki so takoj konstatirali, da je delavec izsledil žilo zlata, katere vrednost je za enkrat nepreračunljiva. Timofijeva družina in njeni ubogi sosede se nahajajo sedaj v veliki ekstazi, kajti čez noč so postali bogati ljudje.

Iz Amsterdama javljajo sledeče: Tukaj kroži vest, ki seveda ni še nikjer potrjena, da sta bila nedavno ustreljena dva Amerikanca v Nemčiji, ker sta se baje zarotila zoper življenje cesarja Viljema.

Vsak zaveden delavec je za odpravo kapitalističnega sistema, ker ni v njem rešitve za delavca. Tako sem tudi jaz. Kadar pa vidi človek na lastne oči kapitalistične brutalnosti, ga priganja vest, da jih sporoči v javnosti in s tem kolikor toliko pomaga v boju zoper take surovosti. To mi bo pritril vsak zaveden delavec. Da morejo kapitalisti povsod enako izkoriščati, imajo svoje organizacije, v katerih se sporazumejo o vseh rečeh, ki se jih tičejo. Tam določajo cene blagu, plače delavcem, vplivajo na politiko i. t. d. Dasi so manjšina prebivalstva, si na ta način zagotavljajo moč. Delavskega ljudstva je ogromna večina in vendar se mora ravnati po njihovih postavah. To bi bilo drugače, ako bi se vsi delavci, tisti, ki delajo z roko, in tisti, ki delajo z glavo, brez razlike narodnosti, verstva, kožne barve, spola i. t. d. organizirali v eni skupni organizaciji, kakršna je socialistična stranka. S tem bi delavsko ljudstvo dobilo moč, da bi si lahko samo delalo postavbe in si življenje uredilo pravično. Da se to doseže, je dolžnost vsakega zavednega delavca, da agitira in da dela za socialistično stranko ne le s 25c na mesec, ampak tudi z besedo, s poukom, sploh kolikor mu dopuščajo njegove moči. V tem zmislu sem tudi jaz že večkrat kaj sporočil v naš delavski list "Proletarec", prej še iz Colorado, zadnjič pa iz Pullmana. V zadnjem dopisu sem omenil kapitalistične brutalnosti in priporočil socialistično organizacijo, kar mislim, da je bilo prav. Ker sem se pa zavzemal za to, da bi se tukaj ustanovil socialističen klub, me je neki gospod Pretner (kakor se saju naziva) obsul v listu "Glas Svobode" kar s celim kupom laži. Toda nikdar še nisem bil spoznan za lažnika, in zato tudi sedaj nočem ostati lažnik. Gospod Pretner mi torej očita, da redno hodim k maši in k spovedi, da kot praktičen katoličan ne morem biti odpadnik i. t. d. Je vse prav, gospod Pretner. Ampak — le dokazov je treba. In če mi to g. P. dokaže, naj pride k meni po \$20, ki mi jih dam kot poročevalcu resnice. Če pa ne morete dokazati, g. P., tedaj pa bodite kar lepo tiho, ker ostanete sam lažnik. Proglasil me je tudi za lažnika, ker sem poročal, da so na Pullmana zaposleni 15letni dečki. On trdi, da imajo gotovo že 16 let, ako ne več. Toda meni je neki fantiček sam povedal, da je pač zaposlen kot 16 leten, v resnici je pa komaj 13 let star. Kje so torej dokazi, da sem lažnik? A. Ožlak.

Historične pravice.

(Konec s 1. strani).

ki nas lahko kaj nauči za sedanjost in za bodočnost. Danes ni večeraj; nobenega razloga nimamo za željo, da bi se za današnjim dnevom vrnili večerajšnji, ampak v soglasju z naravnimi zakoni naj pride jutrajšnji.

Vse historične pravice so najmanjše konservativne, večinoma pa reakcionarne. Napredek je pa revolucionaren.

Vprašanje je to: Ali naj odločajo o usodi narodov stari prepereli pergamenti, ali narodi sami? Oboje ni mogoče. Demokratično je pa le samoodločanje narodov. Danes je to seveda tudi revolucionarno, kajti da morejo narodi odločati sami o sebi, morajo vse božje milosti postati ničle, narodi sami pa vse.

Tako si mislimo tudi rešitev jugoslovanskega vprašanja. Ni je krone na svetu, kateri bi priznali pravico, da se vmešava v ureditev naših razmer in ni ga prestola, na katerega bi se nam bilo ozirati pri tej stvari. Edini, kdor ima pravi-

co govoriti, sklepati in urediti svoje stvari, so narodi sami.

Res da je to revolucionarna rešitev. Kajti njena temeljna ideja je ta: Za nas ni danes ne Avstrije, ne Ogrske, ne Italije, ne Srbije, ne Črne Gore, ne Bolgarske itd., ampak le jugoslovanski narodi ki so poklicani, da si uredijo svojo bodočnost.

Ampak drugačna kot revolucionarna ne more biti ta rešitev nikdar ne pravična ne dobra. In kakor za svoj narod želimo tako rešitev za vse narode, kajti dokler ne bodo svobodni vsi narodi, ne bo miru na svetu.

Ena najvažnejših zahtev, ki bi moral mednarodni socializem zanjo nastopiti z vso močjo, je ta, da ne bo mirovna konferenca sestanek profesionalnih diplomatov, ampak da bodo na njej zastopani narodi, za katere se baranta. Da ne smejo potem med njimi manjkati zastopniki delavstva, se razume samo od sebe.

Ampak tega ne bodo storile vlade same od sebe. Delati, energično delati je treba za to.

Revolucionarni general Kornilov.

Po vsej Rusiji odmeva ime najnovejšega vojnega junaka, generala L. G. Kornilova, zmagovalca v Galiciji, čigar presenetljivi nastop je končno dokazal, da ni nova ofenziva le udarec po vođi. General Kornilov je baje najboljši drzni, kavališki in učeni častnik v vsej ruski armadi.

Za romantično povzpetje iz nižine ima ruska zgodovina le en podoben primer, namreč oni Mihaela Vasiljeviča Lomonosova, sina ribiča, ki je bil pesnik, filozof, ustvarnik modernega ruskega jezika in je živel v prvi polovici oseminajstega stoletja.

Iz male lesené kože do generala je jedro kronike o karieri generala Kornilova. Rodil se je pred 46 leti ter bil sin revnega karalinskega kmetarja v zapadni Sibiriji. Svojo mnogobrojno družino je preživljal oče Kornilova, kakor je pač mogel in mladi Kornilov je pričel svojo kariero s tem, da je šel v šume sekati les. To se je zgodilo, ko je bil star 9 let.

V starosti trinajstih let je bil s pomočjo lastnih vaj in študij, ki so trajale večasi cele noči, usposobljen, da je stopil v sibirski kadetni zbor, ki se je sestajal povečini iz sinov lokalnih magnatov. Njegovemu lastnemu naporu ter prizadevanju se je imel zahvaliti ta sibirski pionirski značaj, da so ga sprejeli brezplačno v Mihaelovsko artilerijsko šolo, kjer je vse presenetil s svojimi matematičnimi zmognostmi ter bil deležen priznanja in odklovanja svojih predpostavljanih, dasiravno so ga po pravici imeli na sumu, da je skrivne revolucionar.

Pozneje je postal Kornilov častnik v carski gardi. Ker pa je bil brez vsakega premoženja, je moral iti služiti v Turkestan. V rusko-japonski vojni je bil imenovan za polkovnika ter se mu je poverila posebna misija, namreč, da krije umikanje ene izmed razbitih armad generala Kuropatkina, ki so doživeli pred Mukdenom oni strani poraz, ki je postal pozneje glavni vzrok, da je izbruhnila v Rusiji leta 1905 revolucija, predhodnica sedanje uspešnejše.

To svojo misijo in nalogo je izvršil Kornilov tako spretno in vešče, da mu je podelil car križ sv. Jurija. Po končani vojni je dobil Kornilov dopust ter odšel na dolga potovanja po Turkestanu, Kavkazu in Evropi, kjer je študiral, opazoval in pisal neštevilno razprav, tičečih se Turkestana in dežel v centralni Aziji.

Naravnost presenetljiva za tujca je njegova nadarjenost za jezike. On govori namreč ne le vse evropske jezike, temveč tudi perzijski in kitajski jezik ter več narečij centralne Azije. Pri izbruhu velike svetovne vojne je poveljeval 48. diviziji, ki se je nazivala prej Suvorova, sedaj pa Kornilova.

V Galiciji je leta 1915 ponovil svoj odlični mukdenski čin ter kril umikanje ruske armade iz Karpatov. Avstro-nemške čete so obkrožile njegov oddelek in sam je bil ranjen in vjet od Avstrijcev.

Sovražno časnopisje je poročalo, da so bili avstrijski in nemški poveljniki tako presenečeni ter začudeni vsled nastopa in operacij Kornilova, da so mu vrnili meč in ga obsipali z večjimi častmi kakor pa svoje lastne zmagovite generale. Njegov nemirni duh pa ni mogel dolgo prenašati jetništva. Po drznem begu iz nekega avstrijskega taborišča za vojne vjetnike in po doživljajih vsake vrste se mu je posrečilo priti v Rusijo.

Ko je izbruhnila na Ruskem vstaja, so povabili Kornilova, da poveljuje četam v Petrogradu, kajti Kornilov je užival splošno in polno zaupanje revolucionarne Rusije. Ko pa so se pojavili nemiri ter je postajal nered v državi splošen, je general Kornilov resigniral, ker ni hotel voditi boja proti ljudstvu, ki bi ga morda ukazala proviziorna vlada. Izjavil je, da rajši strelja na sovražnika, kakor pa na svoje lastne rojake in državljane. Končno je prevzel poveljstvo osme armade, katere sijajni uspeh so brez vsakega dvoma v veliki meri zasluge njenega poveljnika, generala Kornilova.

Seveda, zagovorniki kapitalizma so navadno dobro plačani; če je tudi g. Pretner med njimi, mu ni zameriti.

Rad bi me razglasil za nekakšnega republikanskega pristaša. Toda če sem pisal, da sem slišal republikanskega kandidata, ni s tem rečeno, da sem njegov pristaša.

Da se nisem udeležil vseh socialističnih shodov, je pač res; ampak rajši bi se jih bil, kakor da sem moral v kuhinji delati pri tisti "mašini", ki je bolj vajena ženskih kakor moških rok. Toda če ima človek že od februarja za revmatizmom bolno ženo in mora skrbeti za dvoje otročičev, se mora lotiti tudi takega dela.

Ni pa treba misliti, da je g. P. res tako vnet za socializem, kakor se baha. Na Pullmanu je že sedem let, kar sam priznava; ali državljanske pravice nima. Je li naroden na socialistično glasilo? Ne. Je li zvest član socialistične stranke? Ni. — To je sam priznal z dodatkom, da ima še upanje, da oživi socialističen klub na Pullmanu. Pa tudi to ni res. Zakaj če bi bil res svet za ustanovitev socialističnega kluba, bi mi bil pomagala agitirati in delal na to, da se čim prej ustanovi, v resnici je pa le oviral to delo. Očital mi je še več drugih reči, na kar se pa ne bom oziral, ker je naš "Proletarec" predragocen za to.

Očital mi je še več drugih reči, na kar se pa ne bom oziral, ker je naš "Proletarec" predragocen za to. Priporočam mu pa, naj si naroči "Proletarec" in naj ga pazno čita z možgani, ne le z očmi, in če ga bo tako čital vsaj dve leti, bo šele lahko kaj govoril o socializmu. Če pa tega noče, je pa bolje, da ostane pri svojem neolčljivem "prijatelju" in pri svoji "organizaciji". Jaz mu pa ne bom več odgovarjal, ker je dovolj, da sem enkrat pokazal, koliko so vredni njegovi napadi. A. Ožlak.

Bellevue, Ariz.

Nič posebnega ne bi imel poročati odtod, kakor to, da imamo stavko, kar je menda po Ameriki že precej znano. Slabo je pa to, da tekmujeta v bakrenem okrožju dve organizaciji, namreč Western Federation of Miners in Industrial Workers of the World.

Če hočemo govoriti resnico, moramo torej reči, da je delavstvo samo veliko krivo razmer, ker se ne zna zediniti in sporazumeti. Obe organizaciji sta si navskriž ne le s svojo taktiko, ampak tudi z zahtevami. W. F. of M. hoče sliding scale, I. W. W. pa 6 dolarjev na dan. Kako naj se to torej izravna? Na Globe in Miami imajo zvezne vojake in tam doslej še ni bilo trublja. Ampak za to se ni zahvaliti kapitalistom. Njihovo časopisje kriči na vse pretege, da se morajo deportirati vsi člani I. W. W. in tudi vsi drugi, ki nočejo delati pod pogoji, ki jih predpisujejo dobrosrčni kapitalisti. Najrajši bi naredili tako kakor v Bisbee in spravili "požrešne" rudarje kam pod kap, da ne bi požrli ubogim kapitalistom vsega profita.

Kapitalistično časopisje pripoveduje v potu svojega obraza koliko davkov da plačujejo kompanije; tega pa ubogi hudič ne ve, da spravijo ves ta davek rudarji iz zemlje, vrhutega pa še ves profit. Z ozirom na čeno, ki jo ima sedaj baker, ni to, kar imajo delavci, nobena plača. Tu je na primer Inspiration Co. in Miami Co.; stane jo baker 8 1/2 centa funt, prodaja ga pa po 30 do 33 centov funt. Mislim, da ni težak račun, koliko ostane tu profita, in kako mastne so delnice, nam povedo poročila.

Na Wall Streetu v New Yorku seveda ne poznajo nič drugega kakor profite. John D. in Guggenheim, ki sta glavna magnata, še nikdar nista čutila vesti, če so delavci stradali in pogibali, drugih pa tudi sreč ne boli zaradi proletariata. Zdi se mi pa vendar, da se ne kaj obrača. Lokalne oblasti v Arizoni imajo bakreni magnati takorekoč v žepu; menda bodo pa vendar imeli v Washingtonu nekoliko več eneržije in se ne bodo dali strahovati od najpožrešnejših kapitalistov. Najbolje bi bilo, če bi vlada Z. D. prevzela rudnike, pa bi se tudi z delavci lahko pošteno uravnala.

S pozdravom

John Paulič.

Glencoe, O.

Dostikrat je že "Proletarec" pisal, kako je delavsko zdravje in življenje vedno v nevarnosti. Žal da ni to "socialistično zabavljanje, kakor pišejo pogostoma naši nasprotniki, ampak da je žalostna resnica. Tudi v Glencoe se je pred kratkim primeril tak slučaj.

Pred tremi meseci je prišel sodrug Frank Čemažar iz Kansasa sem in je pričel delati v Delora jami. Dolgo ni imel sreče. Ko je dne 19. julija nakladal premog in je drug rudar blizu njegovega prostora prestrelil steno, je vrglo premog s tako silo vanj, da mu je na dveh mestih, namreč nad stolpalom in nad kolonom prelomilo nogo, razun tega je pa dobil še druge poškodbe.

Sedaj leži v bolnišnici v Martins Ferry, O., in trpi velike bolečine. Zdravniki upajo, da ozdravi in vsi mu od sreča želimo, da bi kmalu popolnoma okreval. Čemažar je bil dober, aktiven član socialistične stranke in v Glencoe je bil pred kratkim izvoljen za tajnika tukajšnjega slovenskega socialističnega kluba. Nace Zlemberger.

South View, Pa.

Prosim, ocenjeni sodrug urednik "Proletarec", da mi dovolite mal kotiček v listu. Tukajšnje razmere so kakor drugod; pod današnjim sitemom se nima nihče hvaliti. Plutokrati tudi tukaj udrihajo zlasti kar se tiče življenjskih potrebščin. Zato smo se tudi mi malo zedinili in zdramili, da si nabavimo "Delavski Dom", da bo dvorana in združna prodajalna pod kontrolo in na podlagi J. S. Z. kluba št. 167 v South View, Pa. Tudi pri stavbinskih potrebah je zelo šla kviku cena, kar nam dela mnogo preglavice, in ako ne bo malo več poštvalnosti, lahko pride do prepada. — Zatorej rojaki in sodrugli apeliram na vas, da vsak po svoji moči žrtvuje, da bo naša sloga prinesla olajšanje za nas in naše potomce in zraven Delavski Dom kot spomenik naših rojakov v boju proti plutokraciji.

Slišal sem tudi nekdanj besede, ki done približno takole: We want the best brains in the socialist movement to contribute ideas to the organization. Ta mali odlomek v angleščini omenjam zato, ker je lep izraz za "Izjavo in resolucijo, sprejeto na članski seji J. S. Z. klub št. 131 dne 17. junija 1917 v Pittsburghu, Pa.

Kot bivši član omenjenega kluba v Pittsburghu, Pa., in sedaj organizator J. S. Z. v South View, Pa., klub št. 167, se ne strinjam z izjavo in resolucijo kluba št. 131. Moje geslo je konkskrpca lmetja in potem človeštva. Enakopravnost v mednarodnosti in mednarodna postava za vse, brez razlike vere in polti; kdor dela, naj dobi ves svoj produkt, in vsak bo moral delati, ako mu je drago življenje.

Kar se tiče razdora, je moje mnenje, da glasilo naše stranke to je "Proletarec", ni zakrivilo nič. In tudi krivcev ni iskati tam, kamor se omenjeni sodrugli sklicujejo. Zatorej apeliram na vse sodruge, da naj jasno pogledajo in trezno sodijo. "Proletarec" ni po mojem spoznanju zapustil nobenega socialističnega načela; tudi nisem nikdar čital v njem, da ni za mir, pač pa za zlaga, kakšen mora biti mir v interesu socializma in pravičnosti.

Kakor vidimo, tišči nemško in avstrijsko ljudstvo, vstevki socialiste, krčevito orožje v roki. Ne pravim, da delajo vsi tako; tudi ne trdim, da delajo tako z veseljem. Ampak svoje vlade podpirajo v boju in nobenega poizkusa ne vidimo, da bi se uprli.

Na drugi strani so sodrug v Rusiji izvojevali revolucionaren boj in vrgli carsko avtokracijo ob tla. Vsemu svetu so dali zgled. Nemško in avstrijsko delavstvo so pozvali, naj sledi njihoveму zgledu in naj se reši kajzerstva.

Ali to se ni zgodilo. Zakaj se ni, tega ne bom preiskoval. "Proletarec" je v svojih člankih dosti pisal o tem in zdi se mi, da sem ga prav razumel. Resnica je ta: V Rusiji je bila revolucija, v Nemčiji in Avstriji je ni bilo. V Rusiji je demokracija, v Nemčiji in Avstriji je ni. Zdi se, kakor da "pacifisti" vsega tega ne vidijo. Ampak jaz sem prepričan, da ni socialistično, pomagati kajzerju do zmage pač pa je revolucionarno pomagati, da se telebne njegova moč ob tla.

Nikdar nisem čital, da je "Deutschland, Deutschland über alles, über alles in der Welt" socialistično geslo. Pač pa je enakopravnost narodov socialistično. O tem pa ni govora, če se pomaga nemškemu kajzerstvu in habsburžanstvu do zmage.

Čudno se mi zdi to: Vprašaj "pacifista" kakšno stvar, pa če nisi zelo previden, in če mu vprašanje ni všeč, jo hitro lahko dobiš okrog ušes. Pri tem se pa sklicuje, da je "pacifist".

Jaz sem tudi za mir, ampak ne za kajzerski, temveč za ljudski, za amednaroden, za socialističen mir.

Pozdravljam vse zavedne mednarodne sodruge.

Louis Sue.

Zvezna preizkuševalna postaja v Kentuckyju je dognala po več letih, zakaj toliko živine pogine vsled otravovanja.

Odkrila je bacila, ki je podoben bacilu, ki pri ljudeh povzroča ptomensko zastrupljenje in ki je zastrupil na stotine glav goveje živine. Kot protisredstvo služi serum, narejen iz ptomenskega bacila.

Stranka

Tajnikom Jugosl. klubov na nje.

Tajniki, ki so dobili od okrajnih ali državnih tajnikov pole za nabiranje obrambnega fonda, naj te pole zdrže in naj ne zbirajo novcev tako dolgo, dokler ne dobe enakih pol iz urada tajništva J. S. Z. Kajti vse te pole in novce je poslati gl. tajništvu J. S. Z. in nikamor drugam, ker gre del te svote za iste namene v blagajno J. S. Z.

Tajništvo J. S. Z.

JUGOSLOV. SOCIALISTIČNIM KLUBOM NA ZNANJE.

Glavni odbor J. S. Z. je na seji dne 14. julija t. l. pretresal dospele resolucije in predloge, ki se tičejo cepitve J. S. Z. in izključitve posameznih članov ter prišel po daljši razpravi do zaključka, da se vse tozadevne resolucije suspendirajo. Ker ni mogel najti drugega izhoda, je sprejel v načelu predlog, da se Zveza razdeli zopet v avtonomne sekcije, ki naj imajo skupnega tajnika. V to svrhu je izvoljen odbor treh, ki bo izdelal iniciativni predlog za splošno glasovanje.

V ta odbor so izvoljeni sodrugi Kristan, Horvat in Žičič. Toliko klubom na znanje, da se vedo ravnanati.

Gl. odbor J. S. Z.

ČLANOM ČIKAŠKIH KLUBOV.

V soboto, 4. avgusta ob 8 zvečer bo v prostorih "Radniške Straže", 1944 So. Racine Ave.

konferenca čikaških klubov.

Dnevni red je zelo važen in zato je potrebno, da se je sodrugi v čim večjem številu udeležijo.

Konferenčni odbor.

VABILO NA SHOD.

Kenosha, Wis.

"Jugoslovanska knjižnica in čitaonica" v Kenoshi, Wis., prireja

javen ljudski shod,

ki bo v nedeljo, 5. avgusta v Schiltz Hall.

Začetek shoda ob 9. dopoldne.

Dnevni red:

1. Jugoslovansko vprašanje in svetovna vojna.

2. Kdo ima pravico zastopati Jugoslovane v Kenoshi?

Govoril bo sodrug Etbis Kristan iz Chicago. Svobodna govora ja zadržana.

Delavci, Slovenci, Srbi in Hrvati!

Pridite na ta shod in pripeljte s sabo prijatelje in vse tiste, katerim ni jasno pravo tističe glede na jugoslovansko vprašanje. Ni se treba bati groženj, ki prihajajo od gotove strani. Ta dežela nam daje pravico, da svobodno izrazimo svoje mnenje o vprašanju, ki je na dnevnem redu.

LISTU V PODORO.

John Čenk, 50c, John Lampe 50c; Frank Bogataj 50c. Vsi iz Browder, Kl., in poslano po John Čenku. — Nabral v veselju družbi Tony Semec, Meadowlands Pa., \$2.00 — Matt Skinner, Cle Elum, Wash., 25c.

Skupaj\$ 3.75

Zadnji izkaz 148.98

Skupaj\$152.73

V znanem procesu v San Franciscu, ki je bil naperjen proti skupini delavcev, čes da so lani vrgli bombo v parado za "preparrednes", je bila zadnji teden Mooneyjeva žena oproščena. Porotniki so torej prišli do prepričanja, da

je bila obtožba res sestavljena na podlagi krivega pričanja, ki se lahko naravnost imenuje sad zločinaške zarote. Eraki argumenti, ki so dovedli poroto do spoznanja, da je Mooneyjeva udeležna, morajo pa biti merodajni tudi za ostale obdolžence, ker so obdolžitve zoper nje na enaki podlagi skovane. O tem v ažnem procesu se še zmenimo.

Petdeset žen je vprašalo za delo v tovarnah American Sheet and Tinplate kompanije v Farrellu, Pa., da prevzamejo mesta delavcev, ki bodo poklicani k vojakom.

To se pravzaprav ne more smatrati za znamenje tiste "prosperitete", o kateri so kapitalistični listi vsi polni.

Senatni ošek za zunanje zadeve se peča s predlogom, da bodo vsi zavezniki inozemci podvrženi vojaškemu naboru.

Senatni ošek se strinja s predlogom, da so vojaškemu odboru podvrženi vsi inozemci, izvzeti so le sovražni podaniki.

Pravijo, da so v to privolile že vse zaveznike države izven Rusije.

Statistični izkaz delavskega departmeta dokazuje, da so cene v prodaji na drobno v treh letih nezrečeno poskočile navzgor.

Najbolj se je podražila moka, ki je šla za 150 odstotkov navzgor. Krompir se je podražil za 125%, sladkor za 79%, koruzna moka za 77%, prekajena slanina za 56% in kruh za 55%.

V prvem vojnem letu so padle cene za mnoge potrebščine. Najbolj se je vse podražilo v zadnjih 12 mesecih.

Cene v trgovini na debelo so se od leta 1914 več kot podvojile. Moka se je podražila za 200%, koruza za 140%, koruzna moka za 170%, krompir za 140%, slanina za 170%, govedina za 75%, prašiči za 79%.

IŠČEM

svojega brata Jožefa Žnebel. Doma iz Markovšine pri Podnemgradu na Primorskem. Cenjene rojake prosim, če kdo vé za njegov naslov, da naj mi to javi, ali pa naj se sam oglasi na naslov:

John Žnebel, 3616 E. 81. St., Cleveland, O.

Išla je kniga Montzem.

Zbirka svobodomiselnih naukov v dveh razpravah. To veleslavno znanstveno razpravo, tičečo se svobodnega naziranja in misli, bi moral čitati vsak rojak, vsaka rojakinja. Vsak slovenski svobodomislec in socialist bi moral imeti to knjigo v hiši, morala bi biti v vsaki slovenski čitalnici, socijalističnem klubu in drugih kulturnih društvih.

Cena 35c poštne prosto.

Naročite še danes pri:

ERAZEM GORSHE,

4964 Pearl St., Denver, Colo.

Adv.

Ali ste zapazili, da vam je, ali da vam bo v kratkem potekla naročnina?

Pri prehladih

vdrgnite vsaj in prst, kakor tudi stopala s Dr. Richter-jevim

PAIN-EXPELLER

Učinkuje takoj olajljivo in prijetno.

Jedino pravi v varstveno znamko sidra.

35c in 65c v lekarnah in karavnost od P. AD. RICHTER & CO.

74-80 Washington Street, New York, N. Y.

Jugoslov. socijalistična Zveza v Ameriki.

IZSEKUTIVA:

Dimitar Ekonomoff, Filip Godina, Jos. Horvat, Nick Hinich, Sim Kaučich, Milan Kirin, Frank Mavrich, Frank Šuš, Blaž Žičič.

Frank Petrich, gl. tajnik, 803 W. Madison Street, 4th Floor, Chicago, Ill. Seje eksekutive so vsake tri mesece enkrat.

NADZORNI ODBOR:

M. Dimich, J. Jurenich, N. Ribarič, L. Truger, M. Sekulich.

ODBOR ZA TISKARNO.

Frank Zajc predsednik, Alex Dubravac blagajnik, Pet. Kekotevich tajnik.

ODBOR RAESODIŠCA.

V. Gjakovich, Jos. Krpan, Jos. Lang, J. Mokrovich, F. S. Tauchar. — Tajnik tega odbora je J. Mokrovich, 1687 Ferrisville Ave., N. S. Pittsburgh, Pa.

Klubi, ki šele govornike, naj se obrnejo do gl. tajnika.

ARKANSAS:

83. Fort Smith, Ark. — Jugosl. soc. klub, taj. John Jovan, R. F. D. 3, Box 137, Fort Smith, Ark. Seje se vsako tretjo nedeljo v mesecu v Jenny Lind, Ark.

107. Huntington, Ark. — Jugosl. soc. klub, taj. Jno. Jarnovich, R. F. D. Box 167.

140. Harford, Ark. — Tajnik John Spendal, Bx 22

COLORADO: — 132. Pueblo, Colo. — Jugosl. soc. klub, tajnik Chas. Pogorelec, 5 Clark's Terrace.

193. Camp Shumway, Colo. — Jugosl. soc. klub, taj. David Sustersich, Box 31.

ILLINOIS: — 1. Chicago, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Louis Truger, 2759 So. Avers Ave.

4. La Salle, Ill. — Jugoslovanski socialistični klub, tajnik John Rogel, 427 Sterling Street.

6. Chicago, Ill. — Jugosl. Soc. Udruženje, tajnik Valent. Šuš, 1944 So. Racine Avenue.

20. Chicago, Ill. — Jugoslovansko soc. udruženje, tajnik I. Pejich, 2306 Clybourn Avenue.

45. Waukegan, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik P. Peklaj, 620 Marion St.

46. Panama, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Andr. Heršič, box 831.

50. Virden, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Beven, box 173.

Seje so vsako 2. nedeljo v mesecu ob 9. uri zjutraj v Miners Hall.

Chicago, Ill. — Jugosl. socialistično udruženje, tajnik Frank Mavrich, 4156 Calumet ave.

64. Livingston, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Fr. Krek.

67. Springfield, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Bezjak, 1920 So. 14. St.

Witt, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Rok Božičnik, Box 235.

92. Ziegler, Ill. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Geo. Karlovich, box 6.

110. Staunton, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Ant. Ausec, 313 Phillips St. organizator Bartol Jakus.

128. Nokomis, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Mekinda, Box 607. Seje se vsako drugo nedeljo v mesecu.

154. Sesser, Ill. — Jugosl. soc. udruž. tajnik Janko Dobrinich, Box.

168. Staunton, Ill. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Jos. Delich, P. O.

177. Lincoln, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik G. Jurjevich, box 133.

186. Beulid, Ill. — Jugosl. soc. udruž. Jos. Rankar, Box 169.

188. W. Frankfort, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Fr. Pergar, P. O.

192. Johnston City, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Ant. Blasich, Box 111.

INDIANA: — 41. Clinton, Ind. — Jugosl. soc. klub, tajnik Ign. Misar, L. Box 449.

53. Gary, Ind. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik John Vrane, 1995 Washington St.

165. Whiting, Ind. — Jugosl. soc. udruž., tajnik Frank Jančich, 401 — 121. St.

KANSAS: — 21. Kansas City, Kans. — Jugosl. soc. udruž., tajnik Frank Kranich, 720 Ferry St.

30. Mulberry, Kans. — Jugosl. soc. klub, tajnik Mike Krulc, R. F. D. 2, box 35

51. West Mineral, Kans. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Frank Kovich, Box 32.

Seje so vsako 2. in 4. nedelje v mesecu ob 2 uri popoldne v R. Mineral, dvorani št. 6.

34. Frontenac, Kans. — Jugosl. soc. skupina, tajnik John Trotar, box 96.

80. Franklin, Kans. — Jugosl. soc. klub, tajnik Louis Karlinger, R. F. D. 4, Box 86, Girard, Kans.

81. Skidmore, Kans. — Jugosl. soc. klub, tajnik Valent. Wirtlich, R. 3, box 261, Columbus, Kans.

91. Stone City, Kans. — Jugosl. soc. klub, tajnik Mike Fine, box 114.

133. Dunkirk, Kans. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Goršek, box 195, Radley, Kans.

150. Ringo, Kans. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Lekshe, Box 407.

157. Gross, Kans. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Smerdu, Box 53.

179. Edison, Kans. — Jugosl. soc. klub, tajnik Bud. Krainc, R. 4, Box 230, Girard, Kans.

MICHIGAN: — 61. Detroit, Mich. — Jugosl. soc. udruž., tajnik Milan Kokanovich, 387 Ferry av.

114. Detroit, Mich. — Jugosl. soc. klub, tajnik Peter Kisovic, 1130 Rivard E.

MINNESOTA: — 22. Chisholm, Minn. — Jugosl. soc. udruž., tajnik Stevo Kasun, Box 457.

MISSOURI: — 14. St. Louis, Mo. — Jugosl. soc. udruž., tajnik M. Vojnovich, 1205 Geyer ave.

MONTANA: — 134. Klein, Mont. — M. Meznarich, box 127.

73. Red Lodge, Mont. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Uribe, Bx 734

96. Bear Creek, Mont. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Klopčič, box 181, Bear Creek, Mont.

OHIO: — 2. Glennco, O. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Frank Čemažar, Box 42.

Redno mesečne seje so vsako 3. nedeljo popol. pri sodr. N. Zlembergerju.

18. E. Youngstown, O. — Jugosl. soc. udruženje, taj. Mart. Kovach, 652 1/2 N. Ardale St.

26. Neffa, O. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Karl Dernač, box 28.

27. Cleveland, O. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Andr. Bogataj, 7504 St. Clair Av. Ant. Robič, organizator. — Seje vsak 2. četrtek in četrto soboto ob 8. uri zvečer v mesecu na 1107 E. 61. St.

49. Collinwood, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Oblack, 15907 Waterloo Rd.

62. Youngstown, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik Ign. Slabe, b. 357, Struthers, O.

71. Cleveland, O. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Pavel Pleše, 9935 Hulda Ave.

76. Euclid, Ohio — Jugosl. soc. klub, tajnik John Ulaga, Cul Rd.

86. Akron, O. — Jugosl. soc. udruž., tajnik Vinko Dragich, 496 Clover St.

89. Lorain, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Ivosevich, 1673 E. 29. St.

95. Pinesy Fork, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik Math Tušek, L. Box 12.

124. Maynard, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Bregar, Box 247.

141. Steubenville, O. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Mike Dada, 603 So. 3rd St.

147. Barberton, O. — Jugosl. soc. udruženje, taj. Stevo Zinich, Box 384.

159. Bellaire, O. — Jugosl. soc. udruž., tajnik Jos. Vukelič, box 51, Bellaire, O.

161. Yorkville, O. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Stojan Ražaj, Box 53.

187. Wadsworth, O. — Jugosl. soc. udruž., tajnik M. Bobalič, Box 121.

189. Blaine, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Grile, Box 125.

PENNSYLVANIA: — 3. N. S. Pittsburgh, Pa. — Jugosl. soc. skupina, taj. Alex Madjarich, 603 Chestnut St.

5. Conemaugh, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Podboj, box 862, So. maugh, Pa.

10. Forest City, Pa. — Jugosl. soc. skupina, tajnik John Matičič, box 497.

12. E. Pittsburgh, Pa. — Jugosl. soc. udruž., tajnik St. Vukmirovič, Box 266. Jaha Gračanin, organizator.

13. Sygan, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Lorenc Kaudič, box 478, Morgan, Pa.

16. Clairton, Pa. — Jugosl. soc. udruž., taj. John Apfelhalter, Box 128 Elizabeth, Pa.

19. Farrell, Pa. — Jugosl. soc. udruž., tajnik John Jordan, 1120 Greenfield.

32. West Newton, Pa. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Jos. Zorko, R. F. D. 2, b. 50.

So. Side Pittsburgh, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik M. Ribich, 2620 Sarah St.

59. New Brighton, Pa. — Jugosl. soc. udruž., tajnik Anton Jurasich, 722 — 4th av.

63. Herminie, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Ant. Bačar, R. F. D. 3, Box 106, Irwin, Pa.

65. Johnstown, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Likar, 701 Chestnut st.

69. Herminie, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Rud. Ograjšek, Bx 272.

70. Large, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Mato Mestrovich, box 75.

74. Willock, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik J. Miklavčič, L. Box 3.

77. McKees Rocks, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Jak. Markovich, 339 Phoenix St.

78. Ambridge, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Milan Zaridge, Box 26, Fair Oaks, Pa. Seje se vsako zadajo nedeljo v mesecu ob 9. dopoldne u prostorih Soc. Ed. Bureau. Organizator John Baraga.

90. Primrose, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Nik. Vilenica, Box 753.

99. McKeesport, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, taj. Antea Temac, 412 Archer Ave.

100. Ellsworth, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Paul Kuffner, box 684.

104. Woodlawn, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Eri Glba, Box 27.

118. Canonsburg, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Paul Posaša, box 365, Canonsburg, Pa.

131. Pittsburgh, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Allich, 4903 Kincaid St.

144. Fitz Henry, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Ant. Boltich.

155. Reading, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Peter Kočvar, 143 River St.

167. South View, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Louis Sue, Box 45.

171. Yukon, Pa. — Jugosl. soc. klub, taj. Frank Podlogar, Box 126.

174. Piteo, Pa. — Jugosl. soc. klub, taj. Florian Vrtočnik, Box 277, Cecil, Pa.

175. — Moon Run, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Sof, Box 46.

176. Wiek Haven, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Kralj, box 68.

178. Whitney, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Arb, box 162.

182. Meadow Lands, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Koren, Box 261.

183. Atlasburg, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Mike Klenovšek, Box 169.

184. Lawrence, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Louis Gorsich, Box 151.

185. Bentleyville, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Mike Čebošek, Box 148, Van Voorhis, Pa.

190. Broughton, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Alois Zrimšek, Box 143.

191. Burgettstown, Pa. — Jugosl. soc. udruž., tajnik Ludvig Jerbič, Box 279.

W. Va.: — 166. Milburn, W. Va. — Jugosl. soc. klub, tajnik Tony Strazišar, Box 24.

WASHINGTON: — 28. Roslyn, Wash. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Pajnič, Box 212.

181. Cle-Elum, Wash. — Jugosl. soc. klub, tajnik Ant. Luech, box 638.

WISCONSIN: — 5. Milwaukee, Wis. — Jugosl. soc. udruž., tajnik Jos. Uldrian, 418 — 19. St.

11. Kenosha, Wis. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik M. Ebenhage, 121 Milw. Ave. Organizator Paul Jurec. — Seje vsako zadajo nedeljo v mesecu v Socialist gl. stanu.

35. W. Alis, Wis. — Jugosl. udruž., tajnik J. Hering, 497 — 55. Ave.

122. Racine, Wis. — Jugosl. soc. udruženje, taj. John Dobrinich, 835 River View.

137. Kenosha, Wis. — Tajnik Pavel Jurec, 460 Grand Ave.

180. W. Alis, Wis. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Volčnjak, 428 — 54. Ave.

WYOMING: — 8. Cumberland, Wyo. — Jugosl. soc. klub, tajnik Ant. Šifrar, Box 64.

44. Superior, Wyo. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Jos. Klopčič, Box 125. Andrej Kržišnik, Box 103, organizator. — Seje so vsako drugo nedeljo v mesecu popoldne ob 2. uri v Hall K. Peruška.

108. Cambria, Wyo. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Rad. Rapich, P. O.

IVERJE.

"Zelo nesrečen slučaj je, da so se poleg južnih in vzhodnih mej monarhije tvorile države, katerih narodni cilji zahtevajo ujedinjenje s sonjensko moč znanjsana, kakor tudi ne na to, da bi je. Naravno je, da Avstro-Ogrska ne more pristati — v interesu narodov na to, da bi bila njena moč zmanjšana, kako tudi ne na to, da bi bila odrezana od morja — kakor žele to njeni sovražniki. Nevarnost za Avstro-Ogrsko se nahaja v tem, da bi mogle te države tudi v bodoče delovati na to, da bi bili gravitacijsko središče Avstro-Ogrske Jugoslovani. Brezdvomno je, da je treba dvojno monarhijo v bodoče opustiti take nevarnosti.

Tu ni niesta za to, da se vprašuje, ali bi mogla biti ta nevarnost v preteklosti odstranjena ali ne. Danes se lahko reče, da bo ta nevarnost znatno zmanjšana, ako Rusija stvarno ustavi svojo panslaviistično agitacijo na Balkanu. Gotovo protiutež bi tvorila tudi skupna meja Avstro-Ogrske z močno Bulgarijo. Avstro-Ogrska monarhija — a v njej predvsem Ogrska — more končno z močno demokratizacijo svojega notranjega življenja preprečiti edino le to, da ne bi niti najskrajnejši nacionalisti zahtevali in videli izven državne meje svoje naravne privlačne narodne točke.

Zelo lahko pa je mogoče, da ne bo vse to skupaj rešilo južne in vzhodne meje Avstro-Ogrske in da bodo potrebne v njej poleg vsakega teritorialne garancije. V tem slučaju pa se ne bo vpraševalo po aneksijah, temveč samo po izenačenju interesov potom skupnega, sporazumnega miru — rešitev, katero dovolj omogočujejo razmere na vzhodni obali Jadranskega morja, na Balkanu in ob Donavi."

Kancelar Michaelis je odpotoval na Dunaj na sestanek z avstrijskim cesarjem.

Iz Kodanja poročajo: Kancelarjev odgovor v rajstagu na mirovno resolucijo večinskih strank je zelo poparil gotove kroge na Bavarskem in v Avstriji, kjer so pričakovali, da bo pritisk klerikalne stranke za mir obrodil več sadu. V sled tega je dr. Michaelis sklenil, da obišče glavna mesta vseh federativnih držav v Nemčiji, kakor tudi Dunaj in pojasni svoje stališče.

Filip Scheidemann, vodja socialistične večine, je izjavil, da bo socialistična stranka rada sprejela ministrska mesta v Michaelisovem kabinetu, ako se ustanovi koalicijska vlada na podlagi mirovnega programa, ki je izražen v znani resoluciji. V tem slučaju bodo socialisti (v frakciji večine) podpirali nemško vlado. Z ozirom na ofenzivo proti Rusiji je dejal Scheidemann, da je potrebna toliko časa, dokler je Rusija sovražnik; ne želi pa, da bi pri tem trpela ruska revolucija. Scheidemann pravi, da upa na skorajšen mir z Rusijo, ne pa z ruskimi bolševiki, ki so povzročili bratomorni boj. Po njegovem mnenju so dogodki v Rusiji svarilo nemškim socialistom, da ne smejo delati za revolucijo med vojno.

Vse to ne kaže, da so prišli Scheidemannovi do boljšega spoznanja. Scheidemann pravi, da so ruski dogodki svarilo nemškim socialistom; v resnici so zadnji ruski porazi izdajstvo nemških psevdosocialistov. To bodo v Rusiji razumeli.

"Exchange Telegraph" ima brzojavko iz Petrograda, da se je Nikolaj Romanov, bivši car, vozil na biciklu v parku Carskega Sela, kjer je zaprt. Pri vožnji je padel in si zlomil nogo.

Iz Pariza brzojavljajo: David Lloyd George je v soboto pogostil urednike pariških listov z zajtrkom in ob tej priliki je govoril z njimi o vojnem položaju.

George je dejal, da ima Anglija pod orožjem pet do šest milijonov mož v teritorialni armadi,

400,000 do pol milijona mož v mornarici in milijon mož iz kolonij. Anglija je dala svojim zaveznikom dva milijona ton trgovskih ladij na razpolago in ladjegradni program za prubidno leto znaša štiri milijone ton, kar je polovico več kot je Anglija še kdaj zgradila v mirnem času enega leta. Z oziroma na submarinsko borbo je dejal Lloyd George, da se izgube na morju vedno manjšajo, k čemur je veliko pomagala Amerika s svojim brodomem.

Dalje je povedal angleški premier, da je v vojnih industrijah Anglije vpsovanih pet milijonov možkih in žensk; lahko bi vpsojali še več žensk toda temu se upirajo delavske unije, ki se boje ženske konkurence po vojni.

Lloyd George priznava, da so zadnje vesti iz Rusije zelo slabe, toda Rusija je že pokazala, da ima brezemelna bojevalna sredstva in v ostalem je Rusija dežela presenečenj.

Kodanjsko poročilo pravi: Nemški oblastniki so dali zapreti veliko število Poljakov v Varšavi, Lodzu in drugih krajih, dolžeči jih, da so v zvezi z generalom Pilsudskim. Zadnji je bil organizator in poveljnik poljskih legij, toda kmalu po ruski revoluciji je bil aretiran, ko je hotel zapustiti Poljsko s ponarejenim potnim listom. Tedaj so Nemci odkrili, da je na skrivnem propagiral za poljsko republiko in navduševal Poljake za simpatije do nove Rusije.

V West Monmouthu na Angleškem so zaštrajkali premogarji in stavka se širi po sosednjih okrožjih. 11,000 premogarjev je na štrajku.

Iz Amsterdama javljajo: Glavar nemške špionaže v Belgiji je bil zavratno napaden in usmrčen zadnji teden v Lommelu, belgijskem Limburgu. Za napadalec ni sledu in nemške oblasti v Belgiji so razpisale nagrado 3000 mark (\$750) tistemu, ki ga ujame.

12. julija so Nemci ustrelili v Liegu sedem Belgijcev, med katerimi je bil tudi duhoven iz Herstala v Švici.

Po privatnih vesteh iz Nemčije je postal tamkaj živezni položaj tako resen, da se že dnevno ponavljajo organizirani ropi na nemške kmetije. Vlada je vpeljala posebne oborožene straže, ki stikajo za roparji. Z druge strani javljajo, da so kmetje sami v zvezi z "roparji", ker hočejo na ta način ohraniti malo več žita zase, kot jim ga pa dovoli nemška vlada.

Edward Carson, bivši minister mornarice, je rekel v svojem govoru v Belfastu z ozirom na besede novega nemškega kancelarja v rajstagu, ki je dejal, da je Nemčija pripravljena vsak dan končati vojno, ako dobi časten mir:

"Ako hočejo Nemci mir, smo pripravljeni govoriti z njimi že jutri, toda ne s pruskimi junkerji, temveč edino z nemškim ljudstvom, ki v resnici želi mira. Ako pridejo z izjavo, da ne žele tujih teritorijev in da nečejo nasilnosti nad drugimi narodi, se jim bomo približali in stopili z njimi v dogovor. Naš prvi pogoj za mirovno pogajanje bo, da Nemci umaknejo svoje čete iz Belgije in Francije za reko Reno. Če to store in ako pokažejo dobro voljo za povrnitev škode, ki so jo naredili v Belgiji, severni Franciji, Srbiji in drugih pokrajinah, katere so brez potrebe namočili s krvjo, tedaj bomo govorili, na kakšen način se ima končati vojna."

Po vesteh iz Berlina preko Amsterdama je dr. Michaelis poročal v parlamentu, da potope nemške submarinke poprečno po 925,300 ton zavezniških in nevtralnih trgovskih parnikov na mesec. Po njegovem poročilu je bilo potopljenih meseca februarja 781,500 ton, v marcu 885,000, a v aprilu 1,091,000 in v maju 869,000 ton. V juniju so dosegle submarinke rekord čez milijon ton, a mnogo poročil še manjka od submarinskih poveljnikov.

Iz Columbusa, N. M., poročajo: Rudarji in biznismeni, ki so bili dne 12. julija deportirani iz Bisbee, so poslali predsedniku Wilsonu in Thomas E. Campbellu, governerju države Arizone, brzojavke, v katerih zahtevajo, da jih vrnejo pod varstvom domov.

Zadnji teden so se sešli na konferenci premogovski operatorji iz države Colorado, da določijo maksimalne cene za premog.

Zedinili so se, da stane tona premoga, ki je poznan pod imenom lignit, do prvega septembra ne nad \$6.85. Po prvemu septembru bodo ti "patrijotje" prodajali premog ne nad \$7.10. Tono. Za premog iz južnega premogovnega polja zahtevajo do 1. septembra ne več kot \$7.85 za tona, po 1. septembru pa \$8.10.

Premogovski baroni so se zedinili na te cene, ki so prave odesne cene in katerih ne morejo zagovarjati na noben način. Jasn je, da so se premogovski operatorji dogovorili glede cen To pomeni, da so kršili Shermanov protitrustovski zakon in postavili države Colorado. In taki ljudje, četudi so milijonarji, sodijo na zatožni klopi, ker predrzno kršijo postave v vojnem času.

Amerikanci zavezniški in nevtralnimi državljani lahko gredo v Kanado ali jo za zapuste kadarkoli.

Državni department naznanja, da osebe, ki gredo v Kanado ali če jo zapuste, ne potrebujejo potnega lista, če niso sovražni državljani.

Vlada je dovolila, da gre 2,700,000 nabojev v Mehiko, ki so bili kupljeni pred poldrugim letom v Združenih državah.

Mehikanska vlada je obvestila ameriško vlado, da nujno potrebuje strelivo za varstvo ameriških in inozemskih interesov.

Obrambni svet države Illinois je obvestil premogovniški operatorje, da morajo znižati cene za premog. V uradnih prostorih De Witt Buchanna, predsednika Old Ven Coal kompanije je 40 premogovniških operatorjev sklenilo za zaprtimi durmi, da ne znižajo cen.

Premogovniški baroni pravijo, da državni obrambni svet nima pravice določati cene za premog, da gre ta pravica le zvezni obrtni komisiji, ali kateri drugi zvezni oblasti.

Konferenci operatorjev je sklical dr. F. C. Honold, tajnik organizacije premogovniških operatorjev v okraju Franklin. Najmoč-

Liga za odpoklic državnega državnega pravdnika Fickerta v San Franciscu je izročila volilnim komisarjem petičljo za njegov od-poklic, na kateri je bilo 15,038

podpisov. Liga očita držav. pravdniku, da je zlorabil svojo urad-

nejša kompanija v tem okraju je Buchananova kompanija, ki producira 20,000 ton premoga na dan, ki prodaja premog nad \$2 tona pri rudniku. Ta kompanija je absorbirala Puritz Coal kompanijo in kupila je ilinojske rudnike od C. M. Moderevell & Co.

Buchanan in dr. Honnold sta imela glavno besedo in izjavila sta, da ne odnehata napram obrambnemu svetu za en cent. Zapela sta staro pesem, češ, da operatorji v Illinoisu ne morejo odnehati s cenami, dokler jih ne znižajo operatorji v Indiani, Ohio, Pennsylvaniji, W. Virginiji in Kentuckiju. Gospodje baroni so rekli, da so si opomogli še le zdaj od stavke izza leta 102 na polju trdega premoga.

Delavci bi se lahko iz solidarnosti izkoristevali naučili, kako bi morali solidarno varovati svoje interese.

Železniške družbe so prosile za povišanje tovarnine in pri tem tožile, da se jim letos godi slabo.

Meddržavna komisija je zahtevala odklonila, obenem je pa izdala poročilo, da so železnice letos v maju "zaslužile" \$92,079,543, lani v tem mesecu pa le \$90,931,795. Poročilo se nanaša na 187 glavnih železniških prog.

POZOR!
Želim se seznaniti z Slovencei, ki je zmožen pekarske obrti, bodi oženjen ali pa samec.
Za daljša pojasnila obrnite se na:
Louk Korošec,
1011 E. Routt ave.
(3x) Pueblo, Colo.

Ne dajte se tako lahko zapeljati boleznim.

Bolezni dobijo svoje žrtve najlažje med osebami, katerih želodce ni v dobrem stanju. Splošna slabost povzročena radi tega neravna povzraja vsprejemljivost boleznim. Sreče je oslabiljeno, kri je zadržana od prevelike množine slabe vode in bolnik se ima boriti s hudim sovražnikom, kadar ga ta bolezen napade. Zato je vedno poglavitna stvar, da so čreva v ridu in želodec v dobrem stanju. Trinerjev Amerikanski Elikzir od grenkega vina je najboljšje zdravilo v tem slučaju. On izčisti drobovje in jih ohrani čiste, pomaga prebavi, daje zdrav tek in pojači celi sistem. Cena \$1.00. V lekarnah. — Trinerjev Liniment prežene bolečine revmatizma in nevralgije, odpravi pretreženja, izpahnenja in otekline in oživi trudne mišice in noge. Cena 25 in 50c v lekarnah, po pošti 35 in 60 centov. Jos. Triner, izdelovalec, 1333-1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

Central Hotel
Conemaugh, Pa.
Fred. Mosebarger,
LASTNIK.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in rane.

Zdravniška preiskava brezplačno — plačati jo je zdravila. 1924 Blue Island Ave., Chicago. Uroduje od 1 do 9 popoldne; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živeti bolniki naj pišejo slovensko.

ZANIMIV ČLANEK O NADZOROVANJU BANKE ZVANE "CLEARING HOUSE".

Kaj to pomeni za ljudstvo, če je banka pod nadzorstvom "Clearing House". Vse banke, ki imajo zvezo s Chicago Clearing House, so podvržene strogemu nadzorovanju od uradnikov tega zavoda. Pregledovanje računov in imetja se mora vršiti najmanj enkrat na leto. Izvedenci natančno preiščejo stanje vsake banke. Vse gotovino preštejejo, pregledajo vse note, varščine, vključbe in druge vrednostne listine, se prepričajo o fondih, ki so naloženi v drugih bankah in pregledajo knjige in račune. Če najdejo izvedenci kake slabe ali dvomljive vrednostne listine, se te ne štejejo več kot imovina banke. Ako se je škrlila vrednost bančnega premoženja, mora banka kazati pravilno vrednost v svojih knjigah. Če banka drzno špekulira in se ji pride na sled, mora to takoj opustiti. Vse, kar je slabo, riskirano, se mora takoj odstraniti in nadomestiti z boljšim. Če vsega tega banka hitro ne popravi in stori, izgubi vse nadaljnje ugodnosti in pravice, ki jih uživajo banke, katere so združene v Clearing House.

Kedar se odzamejo kaki banki te ugodnosti ali če ni sprejeta v Clearing House ima slednja za to dober vzrok. Na drugi strani pa je o banki, ki je članica te zveze, že to dovolj jasen dokaz, da ima dobro imovino, da je njen kredit dober in da vodi svoj denarni promet po predpisih, varno in sigurno.

Načrt za nadzorovanje bank potem Clearing House je bil izdelan v Chicagu pred desetimi leti, od katerega časa naprej ni bankrotirala niti ena banka, ki je bila v zvezi s tem Clearing Housem. Ako je šlo na ali drugi banki slabo vsoled panike ali vojake, so ji takoj priskočile na pomoč druge Clearing House banke in ji pomagale, dokler se niso povrnilo zopet normalne razmere. Ta Clearing House nadzorovalni načrt se je pokazal tako uspešen, da so povsod, kjer koli se nahaja kak Clearing House, sprejeli ta načrt.

American State Bank je v zvezi s tem Clearing Housem, je pod njegovim nadzorstvom in ima vse privilegije te banke, kateri poda vsako leto pet popolnih računov.

American State Bank pa je tudi pod državnim nadzorstvom in odda vsako leto pet detajliranih računov o stanju Banking Departmenta države Illinois.

Napravite NAŠO banko za VAŠO banko in Vaš denar bo varen in ga lahko dvignete, kedar ga želite.

Vprašajte za seznam naših First Gold hipotek. Kakor tudi seznam \$100.00 in \$500.00 zlatih hipoteknih bondivov.

J. Triner
predsednik.
AMERIŠKE DRŽAVNE BANKE
Blue Island Ave., vogal Loomis in 18. ceste.

"Čas"
je edina slovenska revija v Ameriki. "Čas" prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinske nasvete, znanstvene zanimivosti, podučne in narodu potrebne razprave, mnogo mišnih slovenskih pesmic in poleg tega pa prinaša lepe in umetniške slike.
List shaja mesečno na 32 straneh in stane samo \$2.00 na leto, za pol leta \$1.00. Naroča se pri "Čas", 2711 So. Millard Ave., Chicago, Ill. v Clevelandu in okolici pa na 6033 St. Clair ave.

CARL STROVER
Attorney at Law
Zastopa na vsah sodiščih.
Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah.
št. sobe 1009
133 W. WASHINGTON STREET
CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3999

Ali veste za letovišče Martin Potokarja Seveda. To je "VIL-LAGE INN" s prostornim vrtom za izlete.
Vodnjak z studenčno vodo na Martinovi farmi je poznan po vsej okolici.
Ogden Ave., blizu cestne železniške postaje, Lyons, Ill. Telefonska številka 224 M.

LOUIS RABSEL
SHAJALIBOŠE SLOVENCEV.
NA 400 GRAND AVE.,
KENOSHA, WIS.
Telefon 1199

SORO
Priprepan po načinu, ki ga je rabil star moder menih
SOROL
se je izkazal čudovito uspešnem za krče želodcu in trebuhu, bolela vrata, naduho, glavobol, izgubo teka, prehlad v glavi, itd. itd.
Priredi ga leta kompanija, ki dela slavni "Pain Expeller" staro vredno sredstvo za vdrgnenje. Pomeiten človek ima eno steklenico vedno pri rokah 35c in 65c v vseh lekarnah, li pa pri F. AD. RICHTER CO. 74-80 Washington Street, NEW YORK

MODERNA KNIGOVENIOA.
Okusno, hitro in zredno delo za privatnike in društva. Sprejemamo naročila tudi izven mesta.
Imamo moderne stroje. Niha cene in poštena postrežba.
BRATYR HOLAN,
1633 Blue Island Ave., Chicago, Ill.
(Adver.)

SLOVENC
pristopajte k
SLOVENSKEI NARODNI PODPORN JEDNOTI.
Naročite si devnik "Prosveta". List stane za celo leto \$3.00, pol leta pa \$1.50.
Vstanavljajte nova društva. Deset članov(ie) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Naivečja slovska tiskarna v Ameriki je
Narodna Tiskarna
2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.
Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce.
"PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

KADAR potrebujete društvene potrebine kot zastave, kape, regalice, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka
F. KERZE CO.,
2711 South Millard Avenue.
CHICAGO, ILL.
Cenike prejnete zastoni. Vse delo garantirano.

Edini slovenski pogrebnik
MARTIN BARETINČIČ
324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

V teh dnevih velike draginje
bi se moral vsakdo varovati pred boleznijo, ki pomeni velike izdatke za hišo. Popolna resnica je v pregovoru. "Forewarned is Forearmed". Slaba prebava glavobol, zguba okusa, splošna slabost, vsi taki znaki vas opozorjujejo, da iščete zanesljivega zdravnika — malo pozornosti vašim črevam, bo vam pomoglo preprečiti sitne nepravilike.

Trinerjevo Ameriško Zdravilno Grenko Vino
je tisto zdravilo, katerega potrebujete v takih slučajih. Isto izčisti čreva, odstrani zbrano neporabno tvarino, v kateri se rodijo in množijo razni bacili, pomaga prebavi, povrne okus in ojači kri in želodec, ki so potem vstanu braniti se pred večino napadajočih bacilov. aZ gori označene slučaje, nadalje za nezvoznost, želodčne nepravilike pri ženskah ob času življenjske premenbe, kakor tudi pri premogarjih v premogarskih okrajih, itd., je priznano to zdravilo za najboljšje izmed vseh enakih pripravkov. To vino je pripravljeno iz grenkih zelišč, korenin in lubja, ki imajo znane zdravilne moči in iz čistega, naravnega, močnega rdečega vina. Isto je dobro tudi za najbolj občutljiv želodec. Cena \$1.00. V lekarnah.

Trinerjev Liniment
vam prinese v hišo pravo družinsko zdravilo. Je nepreskoljiv za revmatizem in nevralgijo, je izvrsten pri ponesrečenju, za zvijenje, otekline, okorel vrat, itd. Je jako poživljajoč za utrujene mišice po težkem delu ali dolgi hoji. Cena 25 in 50c v lekarnah, po pošti 35 in 60c.

Trinerjev Cough Sedative
je najbolj zanesljivo zdravilo zoper prehlade in kašelj, hripavost, vnetje sapnika, naduho, itd. Cena ista kakor za liniment.
Trinerjeva zdravila so dobila najvišje mogoče nagrade na mnogih mednarodnih razstavah. Zadnje nagrade: Zalta kolajna—San Francisco, 1915, Grand Prix—Panama, 1916.
JOS. TRINER
kemik izdelovalec.
1333-1339 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.